

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2016

Hana Kratochvílová

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra tělesné výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Historie a současnost Sokola Libeň

The History and Present of Sokol Libeň

Hana Kratochvílová

Vedoucí práce: PhDr. PaedDr. Ladislav Kašpar, Ph.D.

Studijní program: Vychovatelství

Studijní obor: Vychovatelství

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Historie a současnost Sokola Libeň“ vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne2016

.....

podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda vyjádřila poděkování PhDr. PaedDr. Ladislavu Kašparovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, čas a trpělivý přístup při vypracování této bakalářské práce.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá historií a současností libeňského Sokola. V úvodní části je pro dokreslení souvislostí stručně představen Sokol – vznik a historické okolnosti, významné osobnosti, ideje a hlavní znaky. Historická část práce pak zachycuje období od založení Sokola Libeň roku 1884 a jeho vývoj v průběhu času, kde popisuje řadu významných událostí, které měly vliv na činnost a fungování Sokola Libeň. Současnou etapu Sokola Libeň představuje období po roce 1989, kdy dochází k obnovení Sokola a navázání na tradici libeňských sokolů.

KLÍČOVÁ SLOVA

Sokol, Libeň, jednota, župa, člen, cvičitel, sokolský slet

ANNOTATION

This bachelor's thesis deals with the history and the present of the Sokol movement in Libeň. To provide a general background, the introductory section presents a brief introduction to the Sokol movement – its origins and historical context, important figures, ideas and main characteristics. The historical portion of the thesis maps the period that starts with the establishment of Sokol Libeň in 1884 and covers its evolution over time, describing a series of significant events that had an impact on both the activities and the functioning of Sokol Libeň. Starting after 1989, the current phase of Sokol Libeň's existence represents a period in which the Sokol movement has been restored and the tradition of the Sokol movement's followers in Libeň has been brought back to life.

KEYWORDS

Sokol, Libeň, union, region, member, instructor, Sokol festival

Obsah

1. Úvod.....	6
1.1 Cíle, metody a problém práce.....	7
2. Charakteristika Sokola	8
2.1 Vznik a vývoj Sokola	9
2.2 Sokol dnes.....	14
3. Historie Sokola Libeň.....	15
3.1 Sokol Libeň do roku 1914	15
3.1.1 Vznik.....	15
3.1.2 Činnost a události	16
3.1.3 Sokolovna.....	20
3.2 Sokol Libeň 1914 - 1938	21
3.2.1 Budování letního cvičiště.....	23
3.2.2 Další aktivity jednoty.....	31
3.2.3 Ženy v libeňském Sokole.....	31
3.2.4 „Stará garda“	33
3.2.5 Loutková scéna.....	33
3.3 Sokol Libeň 1938 - 1948	34
3.4 Sokol Libeň 1948 - 1968	38
3.4.1 1969 - 1989.....	41
4. Současnost Sokola Libeň.....	44
4.1 Obnovení Sokola v Libni po roce 1989.....	44
4.2 Činnost jednoty po roce 1990.....	45
4.3 Současné oddíly libeňské jednoty	54
5. Diskuze	58
6. Závěry.....	60
7. Seznam použitých informačních zdrojů	61
8. Seznam příloh	64

1. Úvod

„Nazdar!“ je tradiční pozdrav členů Sokola. Sokola, který vznikl za Rakouska-Uherska v roce 1862 a sehrál významnou roli v sebeuvědomění národa a při vzniku Československého státu. Sokol byl čtyřikrát zakázán či omezen válkami nebo totalitními režimy. Před rokem 1948 měl přes milion členů a dnes po téměř čtyřiceti letech zákazu činnosti čítá cca 190 000 aktivních členů (z toho polovina je jich mladších 26 let).

Jaké byly okolnosti vzniku této organizace? Co si mám představit, když se řekne Sokol? Co vedlo lidi stát se členy Sokola a co je k tomu vede dnes? Jakou má Sokol budoucnost? Tyto a další otázky týkající se Sokola jsem si kladla jako matka dvou malých dětí. Ve školce, kterou děti navštěvovaly, Sokol aktivně působil. Přirozeně jsem také měla zájem o jejich sportovní a mravní vývoj, a tak jsem je do Sokola přihlásila. Při doprovázení dětí na sokolské akce jsem zjistila, že jsou mi sokolské myšlenky blízké, vstoupila jsem do Sokola také. Nyní jsme celá rodina devět let aktivními členy Sokola župy Jana Podlipného, pod kterou patří také tělovýchovná jednota Sokol Libeň. Pravidelně se zúčastňujeme sportovních a kulturních akcí, které Sokol pořádá, včetně posledního XV. všesokolského sletu v roce 2012, na kterém také cvičily i mé děti. Abych blíže poznala organizaci, která vyplňuje náš volný čas, zajímala jsem se o její vznik a vývoj. Spoustu informací jsem sice našla na www stránkách Sokola Libeň, mě ale zajímalo, odkud informace pocházejí a také jsem chtěla zjistit další podrobnosti. Zjištěné údaje tvoří hlavní náplň mé práce.

Bakalářská práce Historie a současnost Sokola Libeň je rozdělena do tří hlavních částí. V úvodu stručně popisuje vznik, vývoj a význam Sokola obecně. V další části mapuje založení a bohatou historii Sokola Libeň: první cvičení, výstavbu sokolovny a letního cvičiště, těžké období světových válek, přerušení činnosti, násilné sjednocení pod tělovýchovnou jednotu a snahu o obnovení Sokola v roce 1968. Navazuje poslední část o obnovení činnosti Sokola v roce 1990 a o současném stavu Sokola Libeň. Rozsah kapitol historie a současnosti proporcionálně odpovídá délce období, které pokrývají. Práci doplňuje řada dobových fotografií v příloze.

1.1 Cíle, metody a problém práce

Problém práce

Doposud nebyla vydaná žádná publikace tohoto rozsahu v časovém rozmezí 1884-2015.

Hlavní cíl

Zmapovat vznik, vývoj a historii Sokola Libeň od počátku po současnost.

Dílčí cíle a úkoly práce

Shromáždit a prostudovat dobovou literaturu a periodika.

Stručně představit Sokol a přiblížit jeho význam a úlohu při vytváření našich národních dějin.

Stručně přiblížit současnou činnost Sokola Libeň.

Metody práce

Jelikož se práce zabývá převážně mapováním historie jedné sokolské jednoty, použila jsem při jejím zpracování progresivní metodu, a popisuji tak události od minulosti po současnost. Protože je k tématice dostatek materiálů, je popis jednotlivých událostí založen na přímé metodě prostřednictvím informací z jednoho nebo více pramenů. Tyto informace jsem podrobila obsahové analýze a následně podle důležitosti použila při psaní práce.

Podklady pro obecnou část o Sokole jsem čerpala z knih zapůjčených z Městské knihovny v Praze a z www stránek České obce sokolské. Informace o Sokolu Libeň jsem čerpala převážně z rozsáhlého archivu Sokola Libeň. Některé významné události jsem doplnila citacemi z dobového tisku získaného z Národní knihovny České republiky.

2. Charakteristika Sokola

Sokol je nejstarší tělovýchovnou organizací v České republice, která vznikla v roce 1862 a brzy se rozšířila do celého světa. Jeho posláním bylo od začátku přispívat k všestrannému rozvoji člověka po stránce tělesné a morální a působit tím na povznesení celé společnosti.

Význam

Krátce po svém vzniku dominoval Sokol českému spolkovému životu. Díky široké členské základně a mnohostranné činnosti je jeho přínos k vytváření české národní společnosti zcela mimořádný. Svým vlasteneckým zaměřením měl Sokol silný vliv na formování národního uvědomění. Vedle zvyšování tělesné zdatnosti rozvíjely Sokolské jednoty také bohatou výchovnou, kulturní a vzdělávací činnost (sokolský tisk, knihovny). Za 1. světové války měli sokolové velký podíl na ustavení československých legií a ve dnech převratu v říjnu 1918 měli zásadní vliv na klidný průběh národního osvobození. Sokol tak významně přispěl ke vzniku samostatného Československého státu.

Význam Sokola v dnešní době vidím především v naplňování jednoho z jeho hlavních hesel: „Sport pro všechny“.

Symboly

K symbolům spolku patří především sokolský kroj, sokolský znak a sokolské prapory. Kroj se skládal z klobouku se stužkou, kabátu, kalhot a červené košile. Autorem návrhu kroje a prvního sokolského praporu byl Josef Mánes. Sokolský znak doznal v průběhu dějin mnoha úprav. Vzhled znaku a praporů si také často upravovaly jednotlivé župy a jednoty podle místních folklórních specifik a dalších vlivů.

K symbolům po právu náleží i sokolský pozdrav „Nazdar!“, tykání a oslovení: "Sestro", "Bratře", které symbolizovalo rovnost členů bez ohledu na jejich postavení.

Organizační struktura

Základní organizační jednotkou Sokola jsou tělocvičné jednoty, které se sdružují do sokolských žup. Hlavním celkem je pak Česká obec sokolská (dále jen ČOS), která sdružuje všechny župy.

Kritika

V téměř každém odvětví lidské činnosti lze najít nějaká negativa. V případě Sokola patří mezi kontroverzní témata vyhraněný nacionalismus namířený hlavně proti Němcům¹ a ostře protikatolické postoje.²

2.1 Vznik a vývoj Sokola

Okolnosti vzniku Sokola jsou spjaty s uvolněním politických poměrů v Rakousku-Uhersku, které následovalo po odvolání národem nenáviděného ministra Alexandra Bacha. Nastal všeobecný rozmach českého národního života. Byly zakládány nové vlastenecké spolky a jedním z nich byla 16. února 1862 Tělocvičná jednota pražská. Ta později přijala název Sokol Pražský. Název Sokol podle dravce jako symbolu síly, volnosti, ušlechtilých vlastností, rychlosti, cti, čestného boje a symbolu sokolského ideálu.³

Zakladatelé

Za zakladatele Sokola jsou označováni **Jindřich Fügner**, který byl zvolen starostou jednoty, a náčelník Sokola **Miroslav Tyrš**.

Dr. Miroslav Tyrš se narodil 17. září 1832 v Děčíně. Byl doktorem filosofie a profesorem výtvarného umění. Vycházel z antické kalokagathie, harmonického souladu a vyváženosti tělesné a duševní krásy. Navrhl ústřední heslo Sokola „Tužme se“. V letech 1867-1868 vydal české tělocvičné názvosloví, které se dosud užívá, a také několik odborných publikací. Vytvořil první vědecky založenou a dosud nepřekonanou tělocvičnou soustavu v knize „Základové tělocviku“. Vycvičil a vychoval cvičitelské sbory, vypracoval organizační zásady, stanovy a řády. Napsal a vydal řadu tělovýchovných publikací. Od roku 1871 vydával a řídil časopis „Sokol“. Organizoval a vedl schůze, upravil systematicky cvičení mládeže a podílel se na vytvoření ženského tělocviku, vedeného ženami. Byl prvním náčelníkem Sokola a v jeho čele byl 22 let. Zemřel tragicky 8. srpna 1884 v Tyrolských Alpách.⁴ Na jeho pohřeb Libeň vyslala 37 členů ve stejnokroji.⁵

¹ ČERVINKA, F. Český nacionalismus v XIX. století

² WAIC, M. Tělovýchova a sport ve službách české národní emancipace

³ KOZÁKOVÁ, Z. *Praha pohyb Sokol*

⁴ WALDAUF, J. *Sokol malé dějiny velké myšlenky*

⁵ ASL - První výroční zpráva

Jindřich Fügner se narodil 10. září 1822 v Praze. Byl velmi vzdělaný, ovládal několik světových jazyků. Byl také dobrým sportovcem – jezdce, plavcem, bruslařem, ale i hudebníkem. Měl obchodní, podnikatelský a organizační talent. Zasadil se o vytvoření české těsnopisné soustavy. Byl členem obchodní a průmyslové komory, ředitelem České průmyslové a plynové tržnice, spoluzakladatelem a ředitelem Hypoteční banky, členem výboru pro postavení Národního divadla. Zavedl tykání členů a oslovení „bratře“, „sestro“. V Sokole navrhl kulturní a společenskou činnost – koncerty, zábavy, výlety. Financoval sokolský hudební sbor, uspořádal první „Šibřinky“. Opatřil první náradí, najal místnost na cvičení. Za veškeré své jmění dal postavit na vlastní náklady první sokolovnu, v té době nejmodernější a největší tělocvičnu ve střední Evropě, ve které se dodnes cvičí. Bez jeho finanční podpory by Sokol nepřežil v prvních letech existence. V Sokole působil pouze tři roky, zemřel 15. listopadu 1865 v Praze. V roce 1872 se Fügnerova dcera Renáta stala manželkou Tyrše.⁶

Zahájení činnosti

Sokol zahájil činnost 5. března 1862, účastnilo se 10 cvičitelů a 60 cvičenců. Od počátku se kladl důraz na všestrannost. V Sokole se od jeho založení cvičilo na náradí, prostná, pořadová, běh, skoky, vrhy, hody. Také se pěstovala atletika, zápas, šerm, vzpírání, plavání, veslování, bruslení, sáňkování a později lyžování. Cvičení bylo doplňováno oblíbenou a rozsáhlou činností výletní. Sokolské výchova vedla k tělesné zdatnosti a byla spjata s výchovou morální a vlasteneckou. Myšlenka vycházela z antické kalokagathie, která kladla za cíl rozvoj těla i ducha. Byla založená na zásadách dobrovolnosti, svobody, demokracie, rovnosti a spravedlnosti pro všechny.⁷

První sokolovna byla postavena v roce 1863 zásluhou Jindřicha Fügnera. Nákladná stavba, a její vybavení Fügnera značně vyčerpala, silně se kvůli tomu zadlužil. Později ji Sokolu odkázal. Je to jeden z mnoha příkladů obětavosti sokolů, kteří neváhali sokolské myšlence obětovat peníze a svůj volný čas. Tělocvična stojí dodnes v Sokolské ulici (č. p. 1437) a sídlí zde Sokol Pražský.

⁶ WALDAUF, J. *Sokol malé dějiny velké myšlenky*

⁷ WALDAUF, J. *Sokol malé dějiny velké myšlenky*

Pod přímým vlivem Sokola Pražského vznikaly postupně tělocvičné jednoty na dalších místech. Do roku 1884 bylo ustaveno dalších 113 jednot s celkovým počtem členů 15 572.⁸

Pět let po Tyršově smrti, 24. března 1889, byla ustanovena ČOS. Sdružovala už 185 jednot v 11 župách s 21 740 členy. Starostou byl zvolen dr. Jan Podlipný, náčelníkem se stal dr. František Čížek, jednatelem dr. Josef Scheiner.⁹

Sokol v zahraničí

Sokolská myšlenka se rychle šířila i v zahraničí, vznikaly jednoty v Chorvatsku, Srbsku, Slovinsku (1863), USA (1865), Rakousku (1866), Švýcarsku (1867), Polsku (1868), Rusku (1870), Bulharsku (1879), Německu (1889), Francii (1872), Maďarsku (1896), Anglii (1903), Argentině (1908), Dánsku (1910), Kanadě (1911), Brazílii (1924), Rumunsku (1927), Belgii (1934), Indii (1943), Malajsii (1947), Itálii (1948), Austrálii (1950), Švédsku (1952), Maroku (1953), Rhodesii (1957), Jižní Africe (1972), Holandsku (1973).¹⁰

Ženy v Sokole

Cvičení pro ženy bylo v 19. století provozováno v omezeném rozsahu a ženy mohly cvičit pouze pod vedením německých cvičitelů. Roku 1863 tak vznikl na návrh dr. M. Tyrše tělocvičný ústav i pro dívky. Po vzoru Sokola Pražského začaly cvičit ženy i v ostatních českých jednotách. V roce 1901 se uskutečnilo první společné vystoupení 867 žen s kužely na IV. všesokolském sletu. V roce 1914 bylo přiznáno ženám právoplatné členství v Sokole a postavilo je na stejnou úroveň s muži.¹¹

Sokol do roku 1948

V malých městech nabízely jednoty kromě základního cvičení také čím dál více sportů. Soutěžilo se v nich na různých úrovních. V jednotách, župách, na přeborech a mezinárodních závodech. Sokolové vykonávali cvičitelskou práci dobrovolně. Pořádali různé akce, jako veřejná cvičení, akademie, výlety, zájezdy, tábory pro mládež. V oblasti kultury šlo především o dramatická, loutková, hudební, pěvecká vystoupení, společenské

⁸ ŽIŽKA, J. *Dějiny a současnost Sokola*

⁹ WALDAUF, J. *Sokol malé dějiny velké myšlenky*

¹⁰ KOZÁKOVÁ, Z. *Praha pohyb Sokol*

¹¹ KOZÁKOVÁ, Z. *Praha pohyb Sokol*

zábavy „Šibřinky“ (název pro maškarní bál, který se dochoval do dnešního dne). Sokolovny se staly středisky sportu, ale i kulturními domy. Vyvrcholením soustavné činnosti byly všesokolské slety, které měly i politický význam. K příležitosti 20. výročí založení Sokola, se konal 18. června 1882 I. všesokolský slet na Střeleckém ostrově v Praze. Cvičilo na něm 720 mužů prostná, 40 družstev cvičilo na nářadí, průvodu se zúčastnilo 1600 sokolů v kroji ze 76 jednot s prapory a 3 000 diváků. Do Prahy zavítali i představitelé zahraničních sokolských jednot ze Slovinska, Chorvatska a Polska.¹²

Dne 22. února 1921 koupila ČOS budovu i s pozemky v Praze 1 na Újezdě č. 450, cílem bylo získat důstojné sídlo pro rostoucí organizaci. 24. května roku 1925 byl Tyršův dům po rekonstrukci otevřen jako dar VIII. všesokolskému sletu, který se konal v roce 1926.

Počty cvičenců na sletech rostly rok od roku. Do 1. světové války se uskutečnilo celkem 6 sletů. Do začátku 2. světové války se uskutečnily další 4 slety. Na X. všesokolském sletu v roce 1938 vyjadřovali sokolové odhodlání postavit se na odpor proti německému fašismu, 30 000 mužů složilo přísahu ohrožené republice. Skladba „Přísaha republice“ se stala symbolem sletu. Autorem skladby byl František Pecháček, který symbolizoval sokolské ideály. Zemřel v koncentračním táboře v Mauthausenu. XI. všesokolský slet se konal v roce 1948. Zúčastnilo se ho přes půl milionu cvičících, na tribunách bylo přes dva milióny diváků. Tento slet byl největším a nejvýznamnějším vystoupením v dějinách Sokola, ale i vrcholem odporu proti komunismu.

Před 1. světovou válkou měl Sokol asi 100 000 členů, v roce 1920 se vyhoupl jejich počet na půl milionu a koncem 30. let téměř na milion. V roce 1948 bylo registrováno 3367 jednot a přes milión členů. Státisíce sokolů sdružovaly zahraniční organizace, rozseté po celém světě.¹³

Za 1. světové války tvořili sokolové velkou část prvního vojska – čs. legií. V meziválečném období se stal Sokol významnou brannou silou národa. Za války byl Sokol zakázán a krutě perzekuován za své postoje i rozsáhlou odbojovou činnost. Pro svou vlasteneckou náplň byl Sokol trnem v oku všem totalitním režimům. V listopadu 1915 za 1. světové války byla ČOS rakouskými úřady zakázána a starosta dr. Josef Scheiner

¹² WALDAUF, J. *Sokol malé dějiny velké myšlenky*

¹³ KOZÁKOVÁ, Z. *Praha pohyb Sokol*

vězněn za spolupráci s nepřítelem. Podruhé byl Sokol rozpuštěn za nacistické okupace 12. dubna 1941, veškerý majetek byl zabaven. Sokolové se stali vedoucí II. odboje a podíleli se také na přípravách atentátu na Reinharda Heydricha. Za 2. světové války bylo popraveno a umučeno 3388 sokolů, 8223 se z vězení vrátilo s podlomeným zdravím. Po válce ČOS obnovila svoji činnost a počet členů přesáhl jeden milion, z nichž nejméně polovina byla mládež. Po únorovém puči a po XI. všesokolském sletu vyloučili komunisté na podzim 1948 ze Sokola přes 11 000 členů a tělovýchova byla násilně sjednocena.¹⁴

Sokol v letech 1948 - 1989

V roce 1952 došlo k další reorganizaci československé tělovýchovy a ČOS byla zrušena. Komunisté si přivlastnili jméno Sokol pro jednoty, které byly pověřeny organizováním tělovýchovy a sportu na vesnici při této organizaci.¹⁵ V březnu 1957 vznikl Československý svaz tělesné výchovy (ČSTV), který řídil tělovýchovu až do roku 1990. Majetek ČOS byl zestátněn a v mnoha případech přešel do rukou ČSTV.¹⁶ Rok 1968 přinesl naději na obnovu Sokola, ale 21. 8. 1968 ji udusila okupace Československa sovětskou armádou a období normalizace. Sokolské hnutí bylo sice zakázáno, ale žilo dále v myslích sokolů a díky sokolským organizacím v zahraničí, které udržovaly sokolskou tradici po celá desetiletí.¹⁷

Obnova Sokola po roce 1990

Ke čtvrté obnově Sokola došlo v lednu 1990, kdy se v Praze na Výstavišti sešlo 3000 sokolů včetně zahraničních delegací. Začaly se obnovovat jednoty a župy. Bylo usilováno o vrácení restitucí zabaveného majetku.¹⁸ V restituci byl ČOS vrácen areál Tyršova domu, kde nyní ČOS sídlí. Tyršův dům je centrem života sokolů z domova i ze zahraničí. Po obnově Sokola v Československu v roce 1990 byly obnoveny i vzájemné kontakty s organizacemi v zahraničí. V roce 1994 byl za účelem spolupráce a podpory všech sdružených sokolských organizací ustaven Světový svaz sokolstva. Sdružuje 12 sokolských organizací působících v 15 zemích světa.

¹⁴ KOZÁKOVÁ, Z. *Praha pohyb Sokol*

¹⁵ DVOŘÁKOVÁ, Z. *T. G. Masaryk, Sokol a dnešek*

¹⁶ KOZÁKOVÁ, Z. *Praha pohyb Sokol*

¹⁷ DVOŘÁKOVÁ, Z. *T. G. Masaryk, Sokol a dnešek*

¹⁸ KOZÁKOVÁ, Z. *Praha pohyb Sokol*

Slety

Vyvrcholením činnosti ČOS je slet, společensko-sportovní přehlídka veškeré činnosti, která se koná jednou za šest let. XII. všesokolský slet se uskutečnil až s odstupem 42 let od XI. všesokolského sletu. Na strahovském stadionu v Praze, za účasti prezidenta Václava Havla, vystoupilo 23 000 cvičenců. Tento slet byl symbolem obnovy Sokola po roce 1989 a všem dokázal, že Sokol zůstal životaschopnou organizací. Zatím posledním sletem byl XV. všesokolský slet v roce 2012 spojený s oslavou 150. výročí založení Sokola. Zúčastnilo se ho více než 10 500 cvičenců. V současnosti probíhají přípravy na XVI. všesokolský slet pořádaný v rámci oslav 100. výročí vzniku samostatného Československého státu.

2.2 Sokol dnes

Prestiže a velikosti, jakou měl Sokol před rokem 1948, už asi nikdy nedosáhne. Dnešní doba vyznává jiné hodnoty a vlastenectví se u většiny lidí projevuje, jen když národní tým vyhraje důležitý zápas. Naproti tomu je sport více či méně součástí života většiny lidí. Počet členů a jejich aktivita ukazuje, že Sokol má stále lidem co říct. Pro mnoho lidí Sokol představuje blízkou a dostupnou možnost sportovního vyžití. Rodiče dávají své děti do Sokola, protože chtějí, aby jejich děti měly alespoň nějaký pohyb a všestranně se pohybově rozvíjely. ČOS je čtvrtým nejpočetnějším občanským sdružením, v současnosti sdružuje v 45 župách téměř 190 000 členů. Podporuje i nadané jedince prostřednictvím programu pro výkonnostní sport. V rámci tohoto programu je v provozu na 2000 sportovních oddílů různých výkonnostních úrovní ve více než 80 sportovních odvětvích. Vrcholoví sokolští sportovci reprezentovali a reprezentují naši republiku na velkých mezinárodních soutěžích i na olympijských hrách.¹⁹

Zkrátka Sokol se modernizoval, ctí tradice, ale také přijímá nové trendy a hledá nové směry. Má velkou členskou základnu a široké pole působnosti. Rozhodně to není zastaralá organizace a o její budoucnost nemám obavy. Domnívám se, že kdyby dnešní Sokol viděl Tyrš, rozhodně by zklamaný nebyl.

¹⁹ <<http://www.sokol.eu/obsah/25/odbor-sportu-cos>>

3. Historie Sokola Libeň

Libeň

Do 19. století byla Libeň jednou z mnoha vsí ležících na okraji Prahy. Vedle zemědělských statků zde bylo možné najít několik viničních usedlostí s letohrádky majitelů. Centru Libně pak dominoval původně renesanční, později postupně několikrát barokně přestavěný zámek. Od roku 1662, kdy libeňské panství zakoupilo Staré Město Pražské, byl zámek využíván jako letní sídlo pražských primátorů.

Díky vhodné poloze se v 2. polovině 19. století stala Libeň průmyslovou oblastí. Prudký populační růst, daný především stěhováním dělníků za prací v nově vzniklých podnicích, se projevil i budováním škol, společenských a kulturních zařízení. Výrazná proměna obce vyústila k povýšení na město roku 1898. O tři roky později se Libeň připojila k Praze a stala se její osmou městskou částí.

Vedle už zmíněných dělníků tvořili libeňské obyvatelstvo také řemeslníci, drobní podnikatelé či úředníci místních podniků. V intelektuálním a kulturním životě hráli významnou roli mj. učitelé zdejších škol.²⁰

3.1 Sokol Libeň do roku 1914

3.1.1 Vznik

Dne 8. září 1884 byla v hostinci „U Deutschů“ (v místech dnešního divadla Pod Palmovkou) uspořádána přednáška náměstka náčelníka Sokola Pražského Dr. Františka Čížka o úkolech a cílech sokolského hnutí, které se zúčastnilo 118 osob. Významnými širiteli českých národních myšlenek byli místní učitelé Jaroslav Pechan, Ladislav Verner, František Gilman a Václav Kalaš.²¹ Jejich přispěním a vlivem proběhlé přednášky došlo na ustavující valné hromadě 26. 10. 1884 k založení T. J. Sokol Libeň. Starostou byl zvolen obecní starosta Josef Voctář, jeho náměstkem se stal „stavitel ve službách obecních“ Josef Bukovský. Funkci náčelníka zastával JUC. Václav Klazar, jeho náměstkem byl učitel Jaroslav Pechan a jednatelem byl zvolen Vítězslav Vondřich.²²

²⁰ TOMĚŠ, J. *Libeňskou minulostí*

²¹ ASL - T. J. Sokol Praha-Libeň 1884-1934

²² ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha-Libeň 1884-2004

Obratná volba vedení (místní starosta a další důležité osoby) zabezpečila vážnost a „nedotknutelnost“ nově vzniklého spolku. Ostatně stejných metod se používalo a používá dodnes.

V časopise Sokol č. 9 k tomu vyšla krátká zpráva v rubrice Věstník sokolský: „*Nová jednota sokolská tvoří se, jak oznámeno v Libni. Ustavující schůze odbývá se 26. října 1884 o 10. hodině dopolední v sále p. F. Deutsche v Libni. Nazdar!*“²³

Sokol v Libni tedy vznikl s poměrně velkým časovým odstupem od založení Sokola. Minula ho tak doba stagnace a oslabení ze 70. let 19. století, kdy docházelo k poklesu počtu jednot.

První cvičení u Deutschů

První cvičení se konalo v hostinci u Deutschů 20. ledna 1885 a zúčastnila se ho 3 desetičlenná družstva. První tři roky se cvičilo na stejném místě, později pak v místní škole. Pro letní cvičení byl získán roku 1887 od obce pozemek o výměře 200 čtverečních sáhů po 10 haléřích, později byl vyměněn za jiný, o 40 sáhů větší (1sáh² = 3,6 m²).²⁴

Bratr Jaroslav Pechan

Hlavním organizátorem tělocvičné činnosti byl od počátku bratr Jaroslav Pechan. Nadšeně propagoval tělesnou výchovu školní i sokolskou a významně se zasloužil o vznik a rozvoj libeňského Sokola. Později se stal středoškolským profesorem tělocviku a náčelníkem Sokola Vinohradského. Byl autorem „Osnov k vyučování tělocviku na školách středních, I. díl (r. 1905) a „Tělocviku pro obecné školy chlapecké na základě soustavy Miroslava Tyrše, díl I. (r. 1888).“²⁵

3.1.2 Činnost a události

Do pravidelné činnosti jednoty patřila veřejná vystoupení župní, spolková, slavnostní nebo pietní akce, většinou v sokolských krojích. Besed, přednášek a výletů se už od počátku pravidelně účastnilo 25 – 40 členů. První větší výlet byl polodenní do Žalova u Roztok a zúčastnilo se ho 26 osob. Největší dvoudenní výlet, kterého se jednota zúčastnila, byl

²³ Archiv ČOS časopis Sokol, č. 9, str. 7

²⁴ ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha – Libeň 1884 – 2004

²⁵ ASL - Památník dvacetipětiletého trvání tělocvičné jednoty Sokol v Praze-Libni: 1884-1909

při příležitosti slavnostního otevření sokolovny v Českém Brodě pořádaný Středočeskou župní jednotou sokolskou. Zúčastnilo se ho 26 osob s praporem. Mezi nejznámější společenské a kulturní akce patřily „Šibřinky u Deutschů“ (první se konaly 31. 1. 1885). Větší akcí byla i Letní Anenská zábava 26. 7. 1885. K další činnosti patřily čajové večírky, umělecké výstavy a návštěvy památek. Oblíbené byly poznávací zájezdy místní i zahraniční. Také se pečovalo o sokolskou literaturu. Jednota pravidelně kupovala 22 výtisků časopisu Sokol, 20 výtisků „Sborníků“ a zdarma posílala od bratrských jednot „Pamětní listy“. Za první rok činnost výboru se konalo 26 výborových schůzí a 1 pololetní valná hromada za hojně účasti členů.²⁶

Za účelem zlepšení spolupráce mezi jednotami došlo v roce 1884 ke zřízení společného orgánu tzv. župy. Župy Středočeské se sídlem v Praze a Tyršovy se sídlem v Kolíně. Do Středočeské župy patřila i Libeň. V roce 1890 rozdělení župy už nestačilo, a tak se ze Středočeské župy oddělila župa Barákova se sídlem v Karlíně, která byla přijata v dubnu 1898. Pojmenována byla po Josefu Barákovi, který byl jedním ze zakladatelů Sokola. Prvním starostou župy Barákovy v Libni byl JUDr. Jan Podlipný.²⁷

První závody se konaly 9. září 1886. Cvičila se prostná a na náradí: bradla, kůň s madly a koza. Závodů ve vzpírání břemene se zúčastnilo 5 bratrů. Další závodní disciplínou byly skoky do výše s pružným můstkem - zúčastnilo se 7 bratrů.²⁸

V tomto roce měla jednota celkem 164 členů. Cvičilo se třikrát týdně - v pondělí, ve středu a v pátek. Byl založen trubačský sbor. Konal se župní slet na Knoblochově louce v Libni, který byl vedený Jaroslavem Pechanem. Jednota Pražská uspořádala kurz šermování, zúčastnil se člen jednoty bratr Šrámek. Na podzim 24. 9. 1886 navrhl správní výbor postavit vlastní sokolovnu.

V roce 1889 jednota oslavila 5 let činnosti. Byla to doba všestranné nadšené veřejné práce, která dovedla roku 1889 tři sokolská závodní družstva v čele s JUDr. Podlipným do Paříže pro první tři ceny v mezinárodních závodech družstev v tělocviku a to i přes výslovný

²⁶ ASL - První výroční zpráva

²⁷ LOYDA, L., LOYDOVÁ K. *Sokolská župa Barákova 1898-1998*

²⁸ ASL - Třetí výroční zpráva

osobní zákaz samotného c.k. místopředsedy. V prvním družstvu byl také spoluzakladatel libeňského Sokola Jaroslav Pechan.²⁹

Na II. všesokolském sletu v roce 1891 cvičilo 2320 cvičenců na ploše 12 505 m². Byl to první slet s hudebním doprovodem, který se konal v Královské oboře Pražského hradu k příležitosti Jubilejní výstavy roku 1891. Z Libně cvičilo na sletu 24 mužů a v průvodu šlo 40 členů v kroji.

Slavnostního odhalení druhého sokolského praporu v roce 1893 v Libni se zúčastnil JUDr. Podlipný. O rok později v roce 1894 byla uspořádána letní slavnost k 10. výročí trvání jednoty. Hlavním bodem oslav bylo veřejné cvičení. Účastnilo se ho celkem 40 bratrů a trvalo 1,5 hodiny.

Na činnosti jednoty se podílel i jezdecký odbor, založený v roce 1895. Vybuodoval si vlastní letní jízdárnu, která sloužila v zimě jako kluziště. V polovině června měl 12 členů a na konci roku už 37 členů.³⁰

III. všesokolský slet se konal v roce 1895 na Letenské pláni u příležitosti Národopisné výstavy lidu československého. Z ostatních jednot vystoupilo přes 5000 cvičenců. Sletového průvodu se z Libně zúčastnilo 57 mužů v kroji a 10 krojovaných na koních. Z libeňské jednoty cvičilo 28 mužů a 28 dorostenců. Závodní družstvo získalo přes 71% bodů, v družstvu byl nejlepší bratr Decastello, který měl 32,10 bodů ze 40.³¹

V roce 1898 byl založen ženský odbor. První náčelnicí se stala Růžena Vocetková a jednatelkou Hana Němečková.

V roce 1901 následoval IV. všesokolský slet, který se konal opět na Letenské pláni, cvičilo přes 8500 cvičenců z toho 867 žen na ploše 21587 m². Jednalo se doposud o největší vystoupení žen, kde poprvé cvičily i sokolské ženy z Libně.

V roce 1904 se účastnilo 6 členů jednoty pohřbu hudebního skladatele Antonína Dvořáka. Ve stejném roce se 12 libeňských sokolů v kroji zúčastnilo přenesení ostatků Jana Kollára na Olšanské hřbitovy v Praze. Na pohřbech a podobných významných pietních akcích se sokolové z různých jednot často potkávali. Tato tradice zůstala dodnes.

²⁹ ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha-Libeň 1884-2004

³⁰ ASL - Památník stého výročí: 1884 TJ Sokol Libeň-1984 TJ Meteor Praha

³¹ ASL - Jedenáctá výroční zpráva za rok 1895

K 20. výročí trvání jednoty se konala v říjnu 1904 slavnostní akademie u Deutschů. Dorost byl rozdělen na učňovský a žákovský. Cvičitelství sbor se vždy před a po cvičení vzdělával nejen teoreticky, ale i prakticky.³²

V. všesokolský slet se uskutečnil v roce 1907 na Letenské pláni. Tribuna byla zvětšena pro 55 000 diváků. Společně v prostných vystoupilo 7600 mužů, 2500 žen, 500 žákyň, 1800 žáků a 500 dorostenců. Z Libně se zúčastnilo 44 mužů s náčelníkem Fr. Kynčlem a mnoho žen s náčelnicí Hanou Decastellovou.³³

Jako každoročně se usnesl správní výbor pořádat oslavu Mistra Jana Husa (1907). V předvečer 5. července byla zapálena hranice na Černé skále v Libni.³⁴ Vyznávání Husových myšlenek bylo příčinou rozporů nejen mezi Sokolem a katolickou církví, ale i uvnitř Sokola samotného. Připomínám třeba odstoupení JUDr. Podlipného z funkce starosty, vyvolaného právě z důvodu jeho příznivého poměru k církvi.

V roce 1912 byl VI. všesokolský slet největší akcí na Letné. Cvičiště bylo velké 47 000 m², ve sletových dnech cvičilo 18 000 mužů a 5600 žen. Na prvním z hlavních sletových dnů cvičilo 92 mužů a 38 žen ze Sokola Libeň. Ve sletovém průvodu pochodovalo 132 libeňských mužů v krojích. Slavnostní sletová scéna s názvem „Marathón“ byla věnována olympijské tematice a účinkovalo v ní 13 mužů z Libně. Do sletových závodů vyslala jednota 12 dorostenců a 13 mužů, 3 muže do závodu prostého a 3 muže do závodu zvláštního. 1. družstvo získalo 80,9 % dosažitelných bodů a přineslo lipový věnec se stříbrným odznakem a velký diplom. Velký úspěch zaznamenal i bratr Bohdan Vágner ve skoku o tyči výkonem 2,80 m a skončil na třetím místě.³⁵ Na sletu také vystupoval trubačský sbor, který pravidelně cvičil třikrát týdně.³⁶

V roce 1912 měla jednota 585 členů, z toho bylo 29 zakládajících, 357 přispívajících a 199 činných. Dále měla 102 členky, 49 dorostenců, 36 dorostenek, 101 žáků a 102 žákyň. Celkem 975 osob.

³² ASL – Zprávy funkcionářů r. 1904

³³ ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha-Libeň 1884-2004

³⁴ ASL - Jednatelská zpráva r. 1907

³⁵ ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha- Libeň 1884-2004

³⁶ ASL - Výroční zpráva 1912

V září roku 1912 se konal pohřeb básníka Jaroslava Vrchlického, zúčastnilo se mnoho sokolských jednot, z Libně přišlo 23 bratří v krojích.

Byly zřízeny dvě komise, dopisující a oděvní. Dopisující komise má dle přání valné hromady udržovat styky bratrské s bývalými členy, kteří si odbývají vojenskou povinnost. Pro bratry cvičitelského sboru, kteří se vzdělávali po cvičení, byl uspořádán teoretický a praktický přípravný kurz.³⁷

3.1.3 Sokolovna

Po V. všesokolském sletu, kdy se stále zvětšoval počet cvičenců - mužů, žen, dorostu i žactva, začala se usilovně řešit otázka výstavby sokolovny. Již v roce 1887, po třech letech trvání jednoty, byl ustanoven „Fond pro zbudování tělocvičny“, který do dne položení základního kamene obnášel jmění 51 103 K 83 hal.³⁸ Rozpočet stavby sokolovny s městskými lidovými lázněmi byl 400 000 K. Začalo se šetřit, peníze se vybíraly, kde se dalo – na různých cvičebních a divadelních vystoupeních, zábavách, Šibřinkách a z veřejných sbírek. Přispívalo se i z malých členských příspěvků, které byly od 600 osob za rok kolem 120 K.

V roce 1900 byl po odchodu nemocného bratra V. Klazara zvolen starostou jednoty bratr František Filip, poslanec na Sněmu Království českého. Br. Filip byl pro Libeň velkým přínosem, neboť stavbu sokolovny považoval za svůj životní úkol. Z důvodu nedostatku finančních prostředků navrhnul zbudování sokolovny spojenou se stavbou lidových lázní. Pražská obec po prosazení tohoto řešení přispěla na lázně 65 000 K.

V pondělí 4. října 1909 se začaly kopat základy. Za týden 10. října 1909 začala důstojná oslava 25. výročí činnosti jednoty, a to položením základního kamene ke stavbě sokolovny. Ten je dodnes zadržán ve vestibulu vedle vrátnice. Starosta br. František Filip na slavnosti přivítal členstvo, dorost, žactvo a mnoho dalších hostů a při poklepu na základní kámen vyslovil přání: „*Bud' tvrzí Sokolstva, bud' zřídlem lásky k vlasti horoucí. Bud' chrámem bratrství ryzího nad zlato, bud' ke cti nám i budoucím.*“³⁹

³⁷ ASL - Výroční zpráva 1912

³⁸ ASL - T. J. Sokol Praha-Libeň 1884-1934

³⁹ ASL - T. J. Sokol Praha-Libeň 1884-1934

Stavělo se velmi rychle, sokolovna byla dostavěna za neuvěřitelných 10 měsíců. Byla předána a otevřena 14. srpna 1910, slavnostní řeč měl JUDr. Jan Podlipný. Večer se konala slavnostní akademie a druhý den slet župy Barákovy s veřejným cvičením.

Období do roku 1914 bylo pro Sokol Libeň velmi významné. Bylo to období plné prvotního nadšení, budování a rozvoje. Obecně je jako „zlatý věk Sokola“ označováno období mezi světovými válkami, ale já bych toto označení pro Sokol Libeň použila právě na dobu před rokem 1914. V tomto období libeňský sokol vznikl, postavila se sokolovna, konaly se stovky kulturních, společenských a sportovních akcí. Začalo cvičení žen. Libeňští sokolové se účastnili nejrůznějších akcí spolu s členy ostatních jednot.

3.2 Sokol Libeň 1914 - 1938

Měsíc před válkou, v červnu 1914, chodilo cvičit 50 dorostenců. Počet se stále zmenšoval a na konci roku už cvičilo pouhých 14 vytrvalců. Po vypuknutí 1. světové války se sokolovna proměnila ve vojenský lazaret. Pomáhaly zde členky šitím prádla a ošetřováním raněných. Na místě dnešních garáží se pěstovaly brambory pro pacienty. Zpátky ke cvičení byla sokolovna uvolněna až začátkem února 1919.

Hodně mužů narukovalo, mezi nimi také vedoucí dorostenců bratr Vaniš. Velení převzal bratr Jan Koubek. Pro dorostence zajistili náčelník se starostou cvičení v Libušině škole. Cvičilo se třikrát týdně. V roce 1915 byl zatčen a uvězněn starosta ČOS bratr Scheiner, v listopadu 1915 byla rozpuštěna ČOS i Svaz Slovanského Sokolstva, a Sokol tak ve válečných letech přestal existovat.

Po ukončení 1. světové války libeňská jednota zaznamenala velký přírůstek členů a mládeže. Průměrná návštěvnost ve cvičební hodině byla: 111 mužů, 115 žen, 160 dorostenců, 170 dorostenek, 388 žáků a 305 žákyň. Bylo to čtyřikrát více než v roce 1912, tělocvičné sály v sokolovně nestačily.⁴⁰

Na VII. všesokolském sletu na Letné v roce 1920 cvičilo 27 000 mužů a 23 000 žen na cvičišti o rozloze 47 000 m². Bylo to čtyřikrát víc cvičenců než na VI. všesokolském sletu v roce 1912. Z Libně cvičilo na 300 žáků.

⁴⁰ ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha-Libeň 1884- 2004

Libeňská jednota zaznamenala opět velký přírůstek členů. V roce 1921 jednota čítala 1897 členů – bratrů a sester, 1109 dorostenců a žáků. Jednací protokol zaznamenal 1928 přijatých a odeslaných dopisů.

Jednota měla odbory: ženský, vzdělávací, zábavní, stavební, finanční, menšinový, trubačský sbor, při cvičitelském sboru oděvní komisi, dramatický, pěvecký a hudební odbor a odbor dorostu - aby věci nebyly opakovány a byl přehled.⁴¹

V červnu roku 1921 se konal v Libni velký župní slet na Pánkově poli mezi dnešními ulicemi Novákových a Na Žertvách. Cvičilo zde 37 družstev na různých nářadích. Přes 100 dorostenců cvičilo v 11 družstvech. Z Libně cvičilo 25 dorostenců ve 3 družstvech a 15 žen ve 2 družstvech.⁴²

Od roku 1921 se cvičilo také ve školních tělocvičnách v gymnáziu, v chlapecké škole proti zámku a v dívčí škole „Libušině“. Tělocvična nestačila stále přibývajícimu přílivu cvičícího členstva. Na mimořádné valné hromadě 28. 8. 1921 byl schválen návrh správního výboru přistavit další sál nad pravou lodí sokolovny, tj. dnešní Srncův sál. Finanční komise navrhla úhradu dobrovolnou sbírkou členstva, dorostu i žactva, byla vypsána půjčka na 5 let. Od 465 členů a dorostu se vybralo zhruba 98 000 Kč. Dary od 558 členů vynesly 45 000 Kč. Přístavba byla postavena za půl roku a stála 163 000 Kč.

Ve stejném roce výbor zakoupil stany, míče a tábornické potřeby, začalo pravidelné prázdninové táboření v přírodě. Prvního táboření se v okolí Macochy na Moravě zúčastnilo 22 žáků. V roce 1922 se stal novým náčelníkem Vojta Vacín (zemřel r. 1942 v koncentračním táboře). Staral se o zkvalitňování cvičitelského sboru.⁴³

K 31. 12. 1922 měla jednota 1644 členů, z toho 1040 bratrů a 604 sester. Jednací protokol vykazoval celkem 2448 přijatých a odeslaných spisů.

V letech 1922 i 1923 byly na přání členů a rodičů uspořádány taneční hodiny pro začátečníky i pokročilé, ve kterých se vyučovalo i společenské chování.

Při 100. výročí narození Jindřicha Fügnera v roce 1922 se jednota spolu s dalšími jednotami zúčastnila všech veřejných akcí, jakými byly vítání prezidenta T. G. Masaryka,

⁴¹ ASL - Výroční zpráva 1921

⁴² ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha-Libeň 1884-2004

⁴³ ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha-Libeň 1884-2004

kladení pamětního věnce v Tyršově domě, uctění památky Mistra Jana Husa, slavnostní večer k 15. výročí úmrtí básníka Svatopluka Čecha a mnoho dalších.⁴⁴ Národní listy při této příležitosti uvedly v článku o Jindřichu Fügnerovi: „*Dnes se Sokolstvem vzpomíná všechen srdečný lid československý velikého vzoru ctností občanských, muže, jež s Tyršem radíme k posledním buditelům národa.*“⁴⁵

Dvě družstva z Libně se zúčastnila 13. 5. 1923 župního závodu. První družstvo získalo 342 bodů a umístilo se na 3. místě. 27. 5. se družstvo zúčastnilo krajského závodu a umístilo se na 4. místě. V červenci se stejné družstvo zúčastnilo mezisletového závodu ČOS a získalo 1. cenu lípového věnce a velký diplom. Také v dalších závodních disciplínách jednota dosáhla výborných výsledků: štafetový běh, skok vysoký z místa, hod oštěpem, běh 200 m přes překážky. Koncem roku byl uspořádán lyžařský kurz do Jilemnice. Začalo se také s výcvikem na bruslích a hokejem, schůzky byly 2 x 2 hod. týdně.⁴⁶

Ke konci roku 1923 bylo v jednotě 1505 členů, z toho 1030 bratří a 475 sester.

3.2.1 Budování letního cvičiště

Ve 20. letech 20. století vzrostl zájem o prostý tělocvik a hlavně o hry, jakými byly házená, odbíjená a košíková. Nastal čas pro vybudování letního cvičiště. Náčelník Vojta Vacín podal návrh na zajištění pozemku a zřízení cvičiště na svahu pod zámeckým vrchem v Libni. Část pozemku patřila Pražské obci a byla pronajata zdarma se čtvrtletní výpovědí, druhá část byla majetkem továrny Grab a synové, která pozemek jednotě pronajala za cenu obilí – 20 q každoročně dle ceny stanovené burzou. Mimořádně svolaná valná hromada, která v té době čítala 1875 dospělých mužů a žen, nepochopila důležitost letního cvičiště, zalekla se nákladů, povinné členské daně i pracovních povinností a návrh neschválila. Souhlasila s tím, aby se cvičiště vyrovnalo a že cvičitelské sbory provedou potřebné odkopávky i přemístění více než 4000 m³ zeminy zdarma. Peníze nebyly, a tak se počítalo s aktivním zapojením členstva. V neděli 6. května 1923 začalo vznikat letní cvičiště. Nadšení bylo veliké. Pracovalo celkem 459 bratrů, odpracovali 12 452 hodin a 175 sester odpracovalo 2465 hodin. Pomáhalo také 122 dorostenců, ti odpracovali 1131 hodin,

⁴⁴ ASL - Výroční zpráva 1923

⁴⁵ Národní listy 12. 9.1922, článek: Jindřich Fügner, titulní strana, Jan Hiller

⁴⁶ ASL - Výroční zpráva 1923

71 dorostenek 566 hodin a 34 nečlenů odpracovalo 149 hodin. Nejvíce hodin odpracovali bratři: Fr. Pek (462,5 hod.), Boh. Kudera (371,5 hod.), Fr. Janoušek (323 hod.). Planýrka byla dokončena najatými dělníky, pozemek se oplotil, členové zhotovili všechny železobetonové sloupky, byla vystavěna dřevěná tribuna a úschovna na nářadí, občerstvení s verandou, zděný domek pro správce byl zadán stavební firmě. Celkový náklad všech prací byl 220 000 Kč. O zaplacení této sumy se postarala hlavně „Stará garda“, která si vzala za svůj úkol vybudování cvičiště. Půjčila si u svých členů a dokázala pokrýt všechny výdaje. Byla založena 25. července 1923 a pojednává o ní jedna z následujících kapitol. Vše bylo splaceno v polovině roku 1929.⁴⁷

Dne 29. 6. 1924 bylo letní cvičiště slavnostně otevřeno a Starou gardou předáno k užívání. Odpoledne se konalo veřejné cvičení všech složek jednoty. Důstojně se tím oslavilo 40. výročí založení Sokola. Firmě Grab a synové jednota platila 10 let vysoké nájemné, chtěla proto pozemek odkoupit, ale firma požadovala vysokou částku 1 000 000 Kč. V roce 1933 Pražská obec převzala pozemek do svého vlastnictví a oba pozemky byly odkoupeny. Jednota se stala majitelem a valná hromada schválila definitivní úpravu letního cvičiště podle předloženého plánu a vydání 250 000 Kč. Byla stanovena povinná daň 12 Kč pro dospělého člena a 6 Kč pro dorost a žactvo po dobu 5 let. Byla postavena betonová tribuna, zděný kuželník s terasou a šatny se sprchami pro muže i ženy. V zadní části byl vybudován dětský koutek, cvičiště bylo nově oploceno a osazeno elektrickým osvětlením.⁴⁸

Rok 1924 byl velmi rušný rok, co se týče závodů. V červenci se jednota zúčastnila župních závodů v Libni se 3 družstvy. Umístila se na 4., 5. a 7. místě. V září na závodech v prostém tělocviku jednoty Sokol v Jaroměři získali sokolové z Libně 1. místa v těchto disciplínách: štafeta v běhu na 10x100 m (v čase 1,54 min), skok daleký z místa (2,96 m), skok daleký s rozběhem (5,60 m), skok vysoký s rozběhem (1,60 m), skok vysoký z místa (1,35 m), disk (31,74 m), oštěp (41,58 m), koule (11,20 m). Na památku dostali pěknou vlajku republiky.⁴⁹

⁴⁷ ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha -Libeň 1884-2004

⁴⁸ JANKOVSKÝ, J., CHÁB S. *Meteor Praha: ALMANACH*

⁴⁹ ASL - Výroční zpráva 1924

Jedním z nejstarších oddílů byl oddíl lehké atletiky. Hlavního rozkvětu dosáhl až po vybudování letního cvičiště. Z 45členného kolektivu dosáhli vynikajících úspěchů Moravec a Svatoš. Moravec svým výkonem 153 cm ve skoku vysokém z místa byl držitelem československého rekordu. František Svatoš byl sokolským rekordmanem v běhu na 100 m.⁵⁰

Ve dnech 20 - 21. 9. 1924 se konaly na letním cvičišti celopražské lehkootletické závody a soutěže v házené. Účast byla povolena všem pražským jednotám sokolským. Byly to první závody tohoto druhu. Celkem se zúčastnilo 156 mužů a 94 dorostenců, 6 žen a 12 dorostenek. Házené se zúčastnilo 14 družstev dorostenců. Slavných podzimních libeňských atletických závodů se zúčastňovali i význační atleti jako Rosický, Kněnický, Dostál, Hron, Chmelík a další, z libeňských MUDr. Svatoš, který reprezentoval naši republiku i za hranicemi. Libeň získala několikanásobná prvenství v různých disciplínách i při tak velké konkurenci.⁵¹

Ve stejném roce byl vybudován na letním cvičišti tenisový dvorec a při jednotě založen oddíl tenisu. Doba jeho trvání byla poměrně krátká, protože v roce 1933, po přestavbě letního cvičiště, došlo ke zrušení tenisového dvorce.⁵²

Dne 28. 9. 1924 byla odhalena tichým a důstojným způsobem deska k uctění bratří padlých v 1. světové válce. Navrhl ji architekt E. Králíček a zhotovil bratr A. Beran, je zasazena v 1. patře na pravé podestě. Na desce je nápis navržený br. Karlem Vaníčkem: „*Abychom svobodně mohli žít my – v oběť Jste život svůj přinesli Vy*“.⁵³

Po lehké atletice byl druhým nejúspěšnějším oddílem libeňského Sokola oddíl odbíjené, který byl založen v roce 1925. V té době se hrála odbíjená na jednom hřišti, postaveném v ose letního cvičiště. Teprve v roce 1927 bylo vybudováno druhé hřiště, přičemž obě byla situována napříč cvičištěm. Tradiční se staly v Libni turnaje dvojic. V roce 1935 na prvním přeboru smíšených dvojic získali Svatoš se Šafránkovou 1. místo na přeboru Prahy.

⁵⁰ JANKOVSKÝ, J., CHÁB S. *Meteor Praha: ALMANACH*

⁵¹ ASL - T. J. Sokol Praha-Libeň 1884-1934

⁵¹ ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha-Libeň 1884-2004

⁵² JANKOVSKÝ, J., CHÁB S. *Meteor Praha: ALMANACH*

⁵³ ASL - Výroční zprávy 1924, str. 5

Dalším oddílem, jehož existence byla umožněna vybudováním letního cvičiště, byl oddíl házené. Oddíl vyvíjel závodní činnost od roku 1926. V roce 1933 se libeňští házenkáři stali dorosteneckými přeborníky pražského sokolstva.⁵⁴

Velkou událostí pro Sokol bylo otevření Tyršova domu v Praze, které se konalo ve dnech 23. - 24. 5. 1925 za přítomnosti prezidenta T. G. Masaryka. Slavnostního otevření se zúčastnilo mnoho sokolů všech jednot, z Libně přišlo 146 bratrů v kroji, 26 sester ve cvičebním úboru a hudební sbor.⁵⁵ Jak významnou organizací byl v té době Sokol, ukazuje titulní strana Národních listů, celá věnovaná Sokolu. V člancích se např. uvádí: „*Otvíráte Tyršův dům, pomník šedesátileté sokolské práce, vždy věrné krásným heslům a myšlenkám duševního otce našeho Sokola!*⁵⁶ *Sokolstvo má střechu vlastního domova! Bílý palác strážlivých linií, zasněný do malostranských zahrad, vítající přichozího hrdým postojem sochy Tyršovy, otvírá své brány, aby přijal pod svou střechu Sokolstvo.*“⁵⁷

9. 10. 1925 byla odhalena pamětní deska br. Fr. Filipovi, zakladateli sokolovny a bývalému starostovi, s nápisem: „*V čele se svým starostou, bratrem Františkem Filipem postavilo roku 1909 členstvo budovu tuto sobě i budoucím a věnovalo ji výchově v sokolské vytrvalosti, národní kázni a lidské pospolitosti*“.⁵⁸ Je umístěna v prvním patře libeňské sokolovny.

Jednota v této době měla odbornou knihovnu, která vlastnila 590 svazků. Svazky byly rozděleny do skupin: tělocvičně odborná literatura, prostý tělocvik a skauting, cvičení žactva a dorostu, různé, zdravotní, vzdělávací a časopisy.⁵⁹

Důležitou složkou v jednotě býval zábavní výbor, jehož hlavním úkolem bylo pořádání společenských zábav v jednotě. Z toho měla jednota značný finanční přínos, který materiálně zajišťoval tělovýchovný a sportovní život jednoty. Byly pořádány společenské a kulturní večery, tělovýchovné akademie, taneční zábavy i divadelní představení. Tradiční a nejdůležitější byly vždy Šibřinky.⁶⁰

⁵⁴ JANKOVSKÝ, J., CHÁB, S. *Meteor Praha: ALMANACH*

⁵⁵ ASL - Výroční zpráva 1925

⁵⁶ Národní listy 24. 5. 1925, článek: K svátku sokolskému idealismu, titulní strana, Dr. Karel Kramář

⁵⁷ Národní listy 24. 5. 1925, článek: Sokolstvo otvírá svůj dům!, titulní strana, Dr. Jaroslav Urban

⁵⁸ ASL - Výroční zpráva 1925, str. 6

⁵⁹ ASL - Výroční zpráva 1924

⁶⁰ JANKOVSKÝ, J., CHÁB, S.. *Meteor Praha: ALMANACH*

Vzrostl také zájem o zimní sporty. Dobré podmínky měl lyžařský oddíl, jednotě se dařilo zajišťovat pobyt na horách. První zájezd se konal v roce 1926, ve Velkých Hamrech lyžovalo 12 členů. V roce 1932 se jezdilo do Krkonoš každou zimní neděli. Oddíl měl v té době 11 členů a 27 žáků. Zájem v dalších letech poklesl. Lyžařský sport se začal prosazovat opět až po válce. V září 1945 získala jednota dobrou materiální základnu zakoupením chaty v Malé Úpě v Krkonoších, omezila však svoji činnost pouze na zájezdy jednotlivců a závodní činnost nevyvíjela.⁶¹

V roce 1926 se konal v Praze na Strahově VIII. všesokolský slet na ploše 63 345 m². Na červnových sletových dnech žactva vystoupilo 12 500 chlapců a dívek. Z Libně se zúčastnilo 128 žáků a 136 žákyň. Mezi 5 nejlepších se probojoval v závodech na chůdách Karel Jeřábek. Sletové dny dorostu přivedly na cvičební plochu 28 000 cvičenců. Z Libně cvičilo 72 dorostenců prostrná, 7 dorostenců cvičilo v bojovém závodě družstev a 4 jednotlivci v pětiboji. Získali 1 plaketu a 6 diplomů. Dorostenec Moravec získal 1. místo ve skoku dalekém z místa (310 cm) a 2. místo ve skoku vysokém z místa (1,14 m). V běhu rozestavném (štafetě) bylo družstvo z Libně třetí. Dorostenky závodily v odbíjené a ve štafetě, prostrná jich cvičilo 69. V hlavních sletových dnech cvičilo 30 000 mužů, 24 800 žen, 4 800 sokolských seniorů. Z Libně cvičilo 258 mužů, 345 žen a 46 starších mužů.⁶² V libeňských školách bylo ubytováno 2614 mužů a 1227 žen, staralo se o ně 26 členů jednoty. Na celonoční hlídání stadiónu na Strahově bylo vypraveno 54 mužů.⁶³

Důležitou složkou činnosti jednoty byla také umělecko-výchovná činnost. Na podzim roku 1926 došlo k založení Pěveckého sboru Sokol Praha Libeň. Sbor poprvé vystoupil na slavnostním večeru 28. 10. téhož roku.⁶⁴

V roce 1927 začaly vycházet „Zprávy tělocvičné jednoty Sokol v Praze Libni“ nákladem 1200 výtisků, 10 čísel za rok. Členové Zprávy dostávali zdarma. Prvním redaktorem byl František Bulánek. Zpravodaj byl pojítkem členstva mezi sebou a členstva s jednotou,

⁶¹ ASL - Památník stého výročí 1884 TJ Sokol Libeň-1984 TJ Meteor Praha

⁶² ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha-Libeň 1884-2004

⁶³ ASL - Výroční zpráva 1925

⁶⁴ ASL - Zprávy 2/1927

informoval o událostech v jednotě, seznamoval členy s potřebami jednoty a s důležitými událostmi v sokolstvu.⁶⁵

1. května 1928 se konal závod a přebor jednoty v těchto disciplínách: hrazda, kruhy, kůň na šíř, bradla po ramena, šplh 5m, kůň na dél, prostná, skok daleký, skok vysoký o tyči, vrh koulí, házení diskem, oštěp a běh na 100 m nízké překážky. Závod absolvovalo 8 bratří, nejlepší byl Jiráček, který měl 308,75 bodů, obdržel věnec se stuhou. Druhý byl Miláček (304,75 bodů) a třetí byl Šerák (267,50 bodů).⁶⁶

16. března 1930 byl pohřeb spisovatele Aloise Jiráska, kterého se zúčastnil i prezident Masaryk, zástupci všech vrstev národa a mnoha spolků – také sokolů, včetně členstva z libeňské jednoty v krojích.⁶⁷

Pro malý zájem byl v roce 1930 rozpuštěn odbor jezdecký.⁶⁸

Libeňská jednota v roce 1931 zaznamenala velké úspěchy v tenisu, v soutěži o přebor ČOS. Z 20 sokolských jednot, které byly rozděleny do 5 skupin, zvítězily hráčky jednoty ve všech zápasech a získaly primát ve čtyřhře žen v pražském kraji. Ve dvouhře žen v přeboru jednoty vyhrála setra Matějčková a ve dvouhře mužů v přeboru jednoty bratr Šebesta. Získali putovní poháry a plakety.⁶⁹

V 30. letech dosáhl velkého rozmachu oddíl házené. Význam si udržel až do rozpuštění Sokola. Měl 9 družstev.⁷⁰ Vyhráli mnoho turnajů v Praze i mimo Prahu. V přeboru pražského sokolstva končili střídavě jako první nebo druzí. Soutěž Svazu házené začali hrát v roce 1939. Vyhráli II. třídu pražské župy a další rok skončili v I. třídě za Spartou a Slávií.

Na podzim roku 1931 se vzdělávací sbor soustředil na oslavu 100. výročí narození Miroslava Tyrše. Na jeho počest se konal průvod Libní, kterého se zúčastnilo 93 bratrů

⁶⁵ ASL - Zprávy 9/1928

⁶⁶ ASL - Zprávy 2/1928

⁶⁷ ASL - Zprávy 1/1931

⁶⁸ ASL - Zprávy 1/1930

⁶⁹ ASL - Zprávy 8/1931

⁷⁰ ASL - Zprávy 3/1993

v slavnostním kroji s hudebním sborem, 72 žen v kroji, 22 dorostenek a 16 dorostenců. V tělocvičně se konala Tyršova akademie.⁷¹

IX. všesokolský slet, který se konal na Strahově v roce 1932, byl věnován 70. výročí vzniku Sokola a 100. výročí narození Dr. Miroslava Tyrše. Za účasti prezidenta T. G. Masaryka cvičilo v hlavní sletové dny začátkem července 188 000 cvičenců, v průvodech šlo 104 000 sokolů z celého světa. Z Libně jich bylo 792 a dalších 200 vystupovalo na sletové scéně „Tyršův sen“. Uvedena byla celkem osmkrát a pokaždé účinkovalo 5000 cvičících. Nárůst cvičících se zvedl o 25 % na 992 cvičenců. Na sletových závodech družstvo z Libně získalo 2. místo v přetahu lanem. František Svatoš získal první místo v běhu na 100 m a dvě druhá místa – v běhu na 200 m a skoku dalekém. Dorostenci a dorostenky v závodech dosáhli přes 85 % dosažitelných bodů.⁷² V libeňské sokolovně bylo ubytováno 1520 dorostenců a dorostenek, o hlavních sletových dnech 6850 mužů i žen. Ubytovací odbor měl v té době 20 členů.⁷³ Každý slet byl natolik významnou společensko-sportovní událostí, že nemohl zůstat bez pozornosti sdělovacích prostředků. Celá titulní strana Národních listů je tak věnována Sokolu a IX. všesokolskému sletu. Dr. Lukavský k tomu uvádí: „*Sokolské dny sletové přinášejí v náš život dojmy nezapomenutelné. Jež mají vysokou hodnotu, národní a mravní a trvají déle než vyprchávací vzpomínky z jiných i velkých národních slavností. Působí tu nejen rozsah sokolských dnů, široké účasti národa, nýbrž i obsah, hloubka idejí a cíle, za nimiž Sokolstvo jde a jež ve svých výkonech kulturnímu světu představuje.*“⁷⁴

Stejně periodikum uvádí na titulní straně k 100. výročí narození Dr. Miroslava Tyrše: „*Sto let uplynulo od narození dr. Miroslava Tyrše, budovatele našeho Sokola, tvůrce sokolského tělocviku, učitele mládeže všesokolské a vychovatele národního. Tyrš založil Sokol jako ohnisko národní odvahy, který se stal zdrojem národních sil, vzornou školou národního cítění, národní odpovědnosti a činorodé lásky k národu a vlasti.*“⁷⁵

⁷¹ ASL - Zprávy 1/1932

⁷² ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha-Libeň 1884-2004

⁷³ ASL - Zprávy 2/1932

⁷⁴ Národní listy 3. 7. 1932, článek: Ke dnům sokolského sletu, titulní strana, dr. Lukavský

⁷⁵ Národní listy 17. 9. 1932, článek: Tyrš, titulní strana, Viktor Šuman

Zasedací síň byla pojmenována Filipovou síní po Františku Filipovi, který působil jako starosta Sokola Libeň v letech 1900 - 1920. Jeho zásluhou byla v roce 1909 postavena sokolovna.

V zimě se na cvičišti zřídilo kluziště a znamenalo to další zdroj příjmů do pokladny jednoty. Rozvoj krasobruslařského a hokejového sportu brzdila nestálost zimního počasí. S hokejem začali dorostenci v roce 1933 a v roce 1940 sehráli čtyři zápasy. V roce 1947 měl oddíl 30 dorostenců a mužů. Sahrál 19 utkání. Poté sokolský hokej v Libni skončil.⁷⁶

Oddíl stolního tenisu začal svoji činnost v roce 1933, kdy měl k dispozici 72 členů a 3 stoly. Hrál se nejprve na galerii malého sálu a později v malém sále sokolovny. Po válce se tento oddíl už neustavil.⁷⁷

21. 10. 1934 bylo oslaveno 50. výročí založení libeňského Sokola, a to položením vavřínového věnce na hrob prvního starosty Josefa Voctáře. O týden později, v sobotu 27. 10., se konala v sokolovně slavnostní akademie, skládající se ze dvou částí. První byla věnována recitaci, zpěvu a hudbě, druhá část byla tělocvičná. Byl vydán Památník 1884-1934. Žactvo začalo své oslavy na letním cvičišti a poté pokračovalo pohádkou dr. Malíka v sokolovně. V neděli 28. 10. se konala tryzna za padlé u příležitosti 20. výročí 1. světové války. Sokolskou výstavu k této příležitosti zhlédlo během týdne 2000 osob.

Na podzim 22. září 1935 byl slavnostně odhalen pomník JUDr. Janu Podlipnému, který byl prvním starostou ČOS a primátorem královského města Prahy. Autory jsou sochař Jaroslava Brůha a architekt Jan Bloudek. Pomník stojí před libeňským zámekem.⁷⁸ Za okupace byl určen ke zničení, ale podařilo se ho zachránit a po osvobození byl opět slavnostně postaven na stejném místě.

Jedním z nejmladších sportovních oddílů byla košíková, která byla ustanovena v roce 1936. Nejprve hrál oddíl pouze přátelské zápasy, ale později družstvo mužů hrálo I. pražskou třídu. Po válce muži hráli celopražskou ligu a vzniklo družstvo dorostenek

⁷⁶ ASL - Památník stého výročí 1884 TJ Sokol Libeň - 1984 TJ Meteor Praha

⁷⁷ JANKOVSKÝ, J., CHÁB, S. *Meteor Praha: ALMANACH*

⁷⁸ ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha-Libeň 1884-2004

a dorostenců. Oddíl žen vyhrál v roce 1946 župní přebory a ve svazovém mistrovství skončil na 4. místě.

3.2.2 Další aktivity jednoty

Spolupráce s ostatními jednotami

V roce 1896 byla v sokolstvu upravena péče o jednoty v menšinách. Začaly se stavět sokolovny, které byly určeny vznikajícím a malým jednotám ve zněmčeném pohraničí. Byla to nutná pomoc zakládaným jednotám.⁷⁹

V pohraničí bylo mnoho sokolských jednot, které potřebovaly morální a hmotnou pomoc. V roce 1920 byla jednotě Libeň přidělena „chráněnka“ Trmice (obec v okrese Ústí nad Labem).

O Vánocích byla dětem do Trmic zaslána nadílka: školní potřeby, knihy a hračky. Jednoty se vzájemně navštěvovaly, pořádaly veřejná cvičení a výlety. V sletovém roce 1926 byli cvičenci z Trmic a Kopist (obec na Mostecku) ubytováni ve škole u zámku v Libni. Před zabráním pohraničí byla chráněnka upozorněna, že její členové, kteří budou nuceni opustit své domovy, mohou se o podporu ucházet v Libni. Červený kříž společně s ČOS uspořádal sbírku šatstva, prádla, potravin i peněz. Ztracený domov sice nešel nahradit, ale byla alespoň ztlumena bolest bratrskou láskou a pomocí. Po skončení války obnovila jednota Trmice 26. 3. 1946 svoji činnost. V říjnu jim bylo vráceno jednotou Libeň pianino, kůň a žíněnka, které byly uschovány a zachráněny. V roce 1947 měli cvičenci zařízení svůj cvičební sál a plán na přístavbu místností a župa Krušnohorská-Kukaňova vyhlásila soběstačnost Trmic. Po více než 25 letech tak libeňská jednota přestala být ochránitelkou.⁸⁰

3.2.3 Ženy v libeňském Sokole

Počátky sportování a cvičení žen je možné najít již v šlechtických kruzích, kde ženy házely míčem, střílely z luku a jezdily na koni. Se založením Sokola pražského souvisí také založení ženského tělocviku. V roce 1898 byl ustanoven zakládající výbor odboru žen. K členství se přihlásilo 36 žen. Většinou to byly manželky členů jednoty a vážených libeňských občanů. Nejdříve cvičily v tělocvičně proti zámku pod vedením slečny

⁷⁹ ASL - Zprávy 2/1994

⁸⁰ ASL - Zprávy 1/1948

Müllerové. Po měsíci se cvičení ujal br. Vargoško a vedl ženy až do r. 1899. Na schůzi roku 1899 byla náčelnicí zvolena paní Růžena Vocetková a první předsedkyní sestra Brdková. Jednatelkou se stala Hana Němečková - Decastelová.⁸¹ Členský příspěvek byl 4 Kč, později byl snížen na 2 Kč, aby oddíl získal více členek. Poprvé ženy vystupovaly 1. 7. 1899 při veřejném cvičení jednoty. Vystoupení většího významu se konalo 19. 5. 1901 na okrskovém sletu ve Veltěži, 2. 6. na II. župním sletu a 28. 6. na IV. všesokolském sletu, kde cvičilo 13 členek ve dvou družstvech.

V roce 1912 měl odbor 102 členek, z toho 54 platících příspěvků a 48 činných. Pak následovala řada let bez význačnějších událostí, byla to doba vytrvalé práce, která nebyla vždy korunována výsledkem.⁸²

VII. všesokolského sletu se v roce 1920 z Libně zúčastnilo 115 žen, 170 dorostenek a 314 žákyň. Na konci roku 1921 měl odbor 653 členek, z toho činných 327, přispívajících 326, dorostenek 221, žákyň 589.

Při budování letního cvičiště v roce 1924 pomáhalo 175 žen a dorostenek. Na podzim ženy připravovaly sokolovnu na podzimní posvícenskou veselici, akademii, mikulášskou a rok končil Silvestrem. Po Novém roce se pokračovalo Šibřinkami a zimními plesy. Na jaře se konala besídka ke Dni matek.

29. 11. 1928 se konala veřejná cvičební hodina žen k oslavě 30 let založení "dámského odboru" jednoty. K cvičení nastoupilo 78 sester, cvičily na nářadí v 8 družstvech, z nichž nejsilnější družstvo bylo družstvo Staré gardy v počtu 16 sester.⁸³ Ženský pěvecký sbor propagoval sokolskou ideu zpěvem, uskutečnil 88 vystoupení. Na přání cvičitelského sboru žen nebyl mužům umožněn přístup na galerii při jejich cvičení, dokonce ani bratři nemohli docházet do sokolovny ve cvičebních dnech.⁸⁴

Ženy zastávaly různé funkce, měly rozhodující vliv v náčelnictvu a ve správním výboru a zastupovaly jednotu v mnoha vyšších složkách župy a ČOS. Také se připravovaly na poslední předválečný slet v roce 1938, kterého se zúčastnilo mnoho cvičenek z Libně.

⁸¹ ASL - Zprávy 1921

⁸² ASL - Zprávy 10/1928

⁸³ ASL - Zprávy 11/1928

⁸⁴ ASL - Zprávy 2/1928

Ženský odbor vznikl brzy po založení Sokola Libeň. Na počtu členek, na jejich významu a podílu na rozhodovacích a řídicích funkcích je vidět, že jejich postavení v Sokole bylo rovnocenné s muži. To pro tehdejší společnost nebylo zdaleka typické a je to další z příkladů rovnoprávnosti členů Sokola.

3.2.4 „Stará garda“

Podle výroční zprávy šlo o "Sdružení starších členů T. J. Sokol v Praze-Libni", založené "za účelem morální a finanční podpory podniků bratrské jednoty". Členský příspěvek Staré gardy činil 25 Kč ročně. Sdružení oslovilo s nabídkou vstupu dalších 173 členů jednoty, z nichž se během prvního půlroku existence přihlásilo 68 členů. Finanční prostředky získávala Stará garda z příspěvků, půjček, darů a zábavních podniků, které sama pořádala.⁸⁵ Do Staré gardy mohli vstoupit členové, kteří dosáhli 36 let a byli členové Sokola nejméně 10 let. Stará garda byla nezbytnou součástí hospodářského zázemí činnosti libeňského Sokola. Za 5 let svého trvání vydala na výstavbu a úpravu cvičiště, kuželníku a sokolovny přes 260 000 Kč. Stará garda se později přejmenovala na Věrnou gardu.⁸⁶

3.2.5 Loutková scéna

V roce 1924 byla založena libeňská loutková scéna. Zasluhou dr. Jana Malíka a dalších spolupracovníků se dostali na nejpřednější scény nejen v Praze, ale i v celé republice. V Libni se několikrát konaly celostátní loutkářské školy ČOS za účasti více než 200 sokolských loutkářů. Při nich byly v malém sále instalovány loutkářské výstavy se zajímavými ukázkami loutkářské činnosti, loutky, rekvizity, fotografie, návrhy scén a časopisy. Loutkové divadlo jednoty bylo největším loutkové divadlo v Praze. V ČOS bylo tehdy 2000 loutkových divadel. Představení se odehrávala v moderně vybavené scéně se stupňovitým hledištěm v Srncově sále, pojmenovaném po Ing. Antonínu Srncovi, který byl autorem elektrického osvětlení a vynálezcem všech světelných efektů ve scéně. Konstrukce provedená podle návrhu dr. Malíka se stala vzorem mnoha dalším loutkovým scénám. Odpolední představení pro děti bývala vždy vyprodána, večerní hry pro dospělé se stávaly událostí ve světě loutkářů. Hrávala se Jiráskova Lucerna a Kvapilova Princezna Pampeliška. K nejoblíbenějším dětským hrám patřil Míček Flíček a všechny hry

⁸⁵ ASL - Výroční zpráva 1924

⁸⁶ ASL - Památník stého výročí 1884 TJ Sokol Libeň-1984 TJ Meteor Praha

s Kašpárkem.⁸⁷ Od roku svého založení (1924) až do konce roku 1930 divadlo odehrálo 350 představení, v průměru 58 ročně. Hlediště mělo kapacitu 200 míst pro diváky. V roce 1931 byla celková návštěvnost 10 023 diváků, z toho 8 002 dětí.⁸⁸

Rok 1937 byl pro loutkovou scénu neúspěšnější za celou dobu jejího trvání. Stoupala návštěva na dětských i dospělých představeních. Bohatá činnost loutkářů byla přerušena po zákazu Sokola během 2. světové války. Antonín Srnec, významný člen loutkového divadla a přední odborník na technické vybavení jeviště, padl v roce 1945 za Pražského povstání na barikádě v Kobylisích.

3.3 Sokol Libeň 1938 - 1948

Ve 30. letech probíhala světová hospodářská krize, která byla spojena s nezaměstnaností. Nejcitlivěji zasahovala do dělnické oblasti a proletářská Libeň prožívala toto období velmi těžce. V Německu se k moci dostal Adolf Hitler, panovaly velké obavy. V Sokole se zaváděla branná a pochodová cvičení, výcvik ve střelbě a ošetřovatelské kurzy. V květnu 1938 byla vyhlášena částečná mobilizace, v té době začínal největší X. všesokolský slet na Strahově – 1 034 800 cvičících a 2 300 000 diváků. Skladba Františka Pecháčka „Přísaha republiky“ symbolizovala nebezpečí války, cvičilo v ní 28 640 žen a 28 600 mužů. Všesokolský slet byl zahájen už v říjnu 1937 rozestavným během na deseti trasách o délce 4185 km. Z Tyršova domu neslo poselství 42 000 běžců do pohraničních měst i na Podkarpatskou Rus. Libeňský Sokol stavěl 72 běžců a 72 světloňů, protože se běželo i v noci. Návuk sletových skladeb začínal na podzim a pokračoval celou zimu. V dubnu se dělaly prověrky znalostí prostných a v květnu proběhly okrskové a župní slety. V Libni na hřišti Meteoru se konal v květnu župní slet žactva za účasti 5000 cvičenců a o týden později pak předsletový večer na cvičišti s ukázkami sletových cvičení.

Na sletu cvičilo z Libně 106 mužů prostná, ženy vystupovaly celkem třikrát. Loutková scéna z Libně získala první místo v soutěži ČOS hrou „Sletu zdar“ (95 bodů ze 100 možných). Dr. Jan Malík byl autorem sletové scény X. všesokolského sletu nazvané

⁸⁷ ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha-Libeň 1884-2004

⁸⁸ ASL - T. J. Sokol 1934 -1884 Praha- Libeň

„Budovat a bránit“, ve které účinkovalo 5000 osob.⁸⁹ Důležitost tohoto sletu podtrhuje i prostor, který mu je věnován v dobovém tisku. Sokolstvu je věnována titulní strana Národních listů 26. 6. 1938 a řada článků na dalších stranách. Např. na str. 12 je uvedeno: *„Slety vzrostly na události všenárodní. Protože se konají vždy v Praze a v delších přestávkách, je možno dáti jim velké rozměry, vyžadující velkého náporu a tím vyzkoušení sil nejen sokolských, ale i národních vůbec. Je to prostě mobilisace všeho národního po stránce hmotné, myšlenkové i pracovní. Každý slet měl daleké a hluboké odezvy v životě Čechů i ostatních Slovanů, ba někdy i z ciziny. Sokolstvo po každém sletu rostlo rychleji.“*⁹⁰

Po X. všesokolském sletu 23. 9. 1939 vyhlásil prezident Edvard Beneš mobilizaci. Dne 30. 9. došlo k podepsání Mnichovské dohody, a tak Československo muselo do 10. 10. podstoupit Hitlerovi pohraničí. Zabrané pohraničí rychle opustilo mnoho českých sokolských rodin, které šly do vnitrozemí. Vznikaly pracovní tábory pro nezaměstnané. Libeňská sokolovna, která byla zabráná úřady, sloužila jako ubytovna. Činnost sokolů byla pozastavena. Sokolovna byla zpátky uvolněna až v dubnu 1939.⁹¹

Mnichovská dohoda válce nezabránila. 15. 3. 1939 stanul Hitler v Praze, vyhlásil Protektorát Čechy a Morava. V září začala 2. světová válka. V roce 1941 byla zastavena činnost sokolských jednot. K hromadnému zatýkání sokolů došlo v noci z 8. na 9. října 1941, zatčeno jich bylo na 900. Mezi zatčenými byl i náčelník župy Barákovy Vojta Vacín a starosta župy Jaroslav Řepa. Oba zemřeli v koncentračním táboře v Osvětimi.

Atentát na Reinharda Heydricha, který byl spáchán 27. 5. 1942, je spjat s Libní v místech pod Vychovatelnou. V této čtvrti žila řada spolupracovníků ilegální sokolské protinacistické odbojové organizace „Jindra“, poskytující pomoc parašutistům Kubišovi, Gabčíkovi, Valčíkovi a dalším. Významným článkem sokolské odbojové sítě v Libni byla i rodina truhláře Václava Nováka. Čtrnáctiletá dcera Jindřiška Nováková odklidila po atentátu zakrvácené Kubišovo kolo a pomohla zahladit důležitou stopu. Celá šestičlenná rodina byla nakonec gestapem odhalena a v říjnu 1942 popravena v Mauthausenu. Smutný osud postihl i náčelníka libeňského Sokola Slávu Strnada, také spolupracovníka organizace

⁸⁹ ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha-Libeň 1884-2004

⁹⁰ Národní listy 26. 6. 1938, článek: Význam všesokolských sletů, strana 12, Jan Šubrt

⁹¹ ASL - Památník stého výročí 1884 TJ Sokol Libeň - 1984 TJ Meteor Praha

„Jindra“ a jeho manželku Marii. Gestapo si pro ně přišlo vpozdvečer 14. 7. 1942, byli také popraveni v Mauthausenu 24. 10. 1942.⁹²

Po zastavení činnosti Sokola v roce 1941 byla zabráná sokolovna na skladiště vojenského leteckého materiálu. Ve všech místnostech bylo několik vagonů materiálu. Po válce v červenci roku 1945 dalo hodně práce uvést sokolovnu do přijatelného stavu. Netekla voda, byly ucpané odpady, zničené podlahy, zámky, vypínače a židle, vybavení sokolovny bylo rozbité nebo ukradené.

Jednota zahájila svoji činnost okamžitě. První schůze sboru proběhla 19. května, o tři dny později se konal na letním cvičišti sraz žactva, dorostu a členstva. Poté začalo i pravidelné cvičení. První schůze správního výboru sokolské jednoty se konaly v sokolovně 30. srpna a 27. října.

Byl stanoven program obnovy sokolovny. Do úklidu se pustili všichni členové jednoty. Musela se opravit střecha, udělat nová elektroinstalace, nové osvětlení, vymalovat všechny místnosti, opravit nářadí.⁹³

Nahlášené válečné škody dosáhly částky 2 842 924,10 Kčs. Jednota se bránila možností volit komerční úvěr a spoléhala spíše na dary a půjčky členů. Zpětně vybírala členské příspěvky za období, kdy Sokol nemohl fungovat. Celkem se jednalo o 189 Kčs na člena, což na tehdejší dobu rozhodně nebyla zanedbatelná suma. Finanční obětavost členů byla ale značná. Na darech se vybralo 84 860 Kč. Dalších 10 060 Kčs darovali řemeslníci, kteří se účastnili oprav. Velké byly také náklady. Oprava budovy v roce 1945 stála 132 248,20 Kčs. Začaly první kroky ke slučování tělovýchovných organizací, vytčené v Košickém vládním programu.⁹⁴

Opravy probíhaly i na letním cvičišti. Byla provedena výstavba altánku v dětském koutku a navezeno velké množství písku na hřiště a doskočiště. Cvičení probíhalo na letním cvičišti od května do podzimu, později v tělocvičně reálného gymnázia. Začala opět pravidelná činnost, prvním vyvrcholením byla slavnostní akademie pořádaná u příležitosti otevření sokolovny 15. prosince 1945. Druhý den byla odhalena mramorová deska

⁹² TOMES, J. *Libeňskou minulostí*

⁹³ ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha-Libeň 1884 - 2004

⁹⁴ ASL - Výroční zpráva 1945, nedatovaný leták Sokola Praha Libeň, který vyšel asi na přelomu 10/11-1945

na památku obětí nacistické okupace ve schodišti sokolovny. Program byl zakončen slavnostní valnou hromadou.

V roce 1945 jednota získala rekreační chatu v Dolní Malé Úpě v Krkonoších. Byl založen lyžařský oddíl. 20 lyžařů trávilo Vánoce na chatě v Krkonoších.⁹⁵

Probíhaly besídky žactva, dorostu, domácí i župní závody na náradí a v atletice, turnaje v házené a odbíjené, školení cvičitelů, výlety a zájezdy. V sokolovně se konalo mnoho zábavních podniků, které byly hlavním zdrojem finančních prostředků. Muselo se hodně šetřit, opět byly zřízeny pokladničky, jednotě bylo darováno 45 000 Kčs. Přesto finanční prostředky nestačily. Loutkáři obnovili a přebudovali svoji scénu. Provoz byl obnoven 27. října 1946 představením „Kašpárkův první rok života“. Do konce roku bylo sehráno 25 představení pro děti. Od roku 1924 do roku 1947 realizovalo loutkové divadlo celkem 883 představení. Záznamy z let 1931 - 1947 uvádějí 553 představení s celkem 95017 diváky.⁹⁶

Rok 1947 byl rokem předsletovým, před každým sletem byl značný příliv členstva i mládeže. Cvičenců ve všech složkách přibývalo, cvičilo se ve dvou až třech oddílech, a přesto prostory nestačily. Příchod nových členů byl dán slučováním tělovýchovných organizací. Jednota měla celkem 4201 členů (z toho 2261 dospělí, 598 dorost, 1342 žactvo). Do Sokola vstoupili členové sociálně demokratické Dělnické tělovýchovné jednoty (DTJ) a komunistické Federace proletářské tělovýchovy (FPT), zatímco katolický Orel se raději dobrovolně rozpustil. Členská základna ČOS vzrostla na jeden milion sokolů.⁹⁷

Mimo období válek představují léta 1914 - 1948 pro Sokol vrchol jeho éry. Stal se milionovou organizací, v jeho řadách byli i význační politici, včetně prezidentů Masaryka a Beneše. Svěpomocí budované sokolovny vznikaly i v malých obcích. Sokolští závodníci reprezentovali úspěšně ČSR na olympiádách a mezinárodních přeborech (Šupčík, Vácha, Hudec, Gajdoš, Děkanová a další). Uskutečnilo se několik sletů se stále vyšším počtem cvičenců.

⁹⁵ ASL - Zprávy 4/1995

⁹⁶ ASL - Památník stého výročí 1884 TJ Sokol Libeň - 1984 TJ Meteor Praha

⁹⁷ ASL - Zprávy 4/1947, Výroční zpráva 1947, Zprávy 2/1948

3.4 Sokol Libeň 1948 - 1968

Po únoru 1948 nařídilo nové vedení ČOS provést očistu ve všech sokolských jednotách. Sokolská komise vyloučila v Libni ze Sokola celkem 63 členů pro záporný postoj k lidově demokratickému řádu naší republiky. Mezi vyloučenými byli starosta dr. Jiří Štross, redaktor „Zpráv“ K. Bíma s manželkou, bývalý starosta Petráň s manželkou, náčelník Jaroslav Jiráček, místonáčelnice Marie Danihelková, vzdělavatelka Helena Andrllová, vedoucí dorostenek Blanka Holá, cvičitelka Věra Decastellová a další.

Tělocvičná činnost v roce 1948 byla zaměřena hlavně k XI. všesokolskému sletu. Cvičilo 585 000 cvičenců ve všech kategoriích. Z Libně cvičilo 350 žáků a přes 500 žákyň ve skladbě „Naše hračky“. Libeňský dorost předvedl v počtu 180 cvičenců sletovou novinku „Cvičební hodina v přírodě“. Dorostenky cvičily ve skladbě „Bílé kroužky“, z Libně jich bylo 230. Skladby „Harmonie pohybu a Sletový rej“ cvičilo 385 libeňských žen. Mužů cvičilo 172 ve skladbách „Věrní zůstaneme, „Sokolská všestrannost“ a „Sokolská brannost“. Libeňská Věrná garda cvičila ve skladbě pro starší muže „Trojice s dlouhou tyčí“. V hlavním sletovém dnu prošel Prahou průvod členstva. Zúčastnilo se ho 75 000 mužů a žen v krojích, 9000 hostů a přes 900 krojovaných jezdců na koních. Byl to dosud největší průvod, procházel Václavským a Staroměstským náměstím, kde na tribuně seděl prezident Gottwald, členové nové vlády a zahraniční delegace. V ulicích bylo slyšet volání „Ať žije prezident Beneš“, kolem tribuny šli krojovaní mlčky, se skloněnou hlavou nebo odvráceným pohledem. Tím projevil Sokol nesouhlas s násilně zavedeným režimem. Řada sokolů byla ještě ten den zatčena. Vyloučeno bylo na 11 000 členů, z Libně 63.⁹⁸

V roce 1948 dochází ke slučování tělovýchovných organizací a k vzniku TJ Meteor Praha. V roce 1951 dochází k zapojení tělovýchovných jednot do ROH a vznikají závodní tělovýchovné jednoty s názvy Spartak, Dynamo a Lokomotiva. Libeňská jednota byla začleněna k odborové organizaci libeňského podniku České loděnice, n. p. a nesla název Spartak Loděnice Libeň. Přesl na ni všechn sokolský majetek (sokolovna, letní cvičiště

⁹⁸ ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha -Libeň 1884- 2004

a obě horské chaty v Krkonoších) a vlastnická práva. Představovala sloučené organizace bývalého Sokola Libeň a bývalého sportovního klubu Meteor.⁹⁹

V roce 1955 byla k oslavě 10. výročí osvobození Sovětskou armádou uspořádána první celostátní Spartakiáda. Na této tělovýchovné akci vystoupilo 567 605 cvičenců a zhlédlo ji přes dva miliony diváků. Byla utvořena jediná tělovýchovná sportovní organizace ROH. Při této organizaci byly obnoveny složky mládeže pro rozvoj tělesné výchovy a turistiky a založily se odbory základní tělesné výchovy (ZTV).¹⁰⁰ O činnosti odboru ZTV nejsou v archivu Sokola téměř žádné zprávy.¹⁰¹

V roce 1956 byl předsedou jednoty sportovec MUDr. František Svatoš (jednotu vedl do roku 1959). Náčelníkem byl ing. Miroslav Hauf, náčelnicí Marie Pospíšilová. Celostátní konference KSČ se zabývala nedostatky v řízení tělovýchovného procesu, bylo rozhodnuto rozpracovat zásady jednotné dobrovolné tělovýchovné organizace. Byl ustaven ústřední přípravný výbor jednotné dobrovolné organizace (JDTO), která na sjezdu ve dnech 3. a 4. března 1957 přijala název Československý svaz tělesné výchovy (ČSTV).¹⁰²

Jednota byla přejmenována na TJ Libeň Loděnice. Z majetkové podstaty ROH byly vyňaty tělovýchovné objekty – sokolovna a letní cvičiště. Bývalé sokolské chaty v Dolní Malé Úpě v Krkonoších byly ve správě závodního výboru ponechány a z prostředků podnikového fondu zrenovovány.

V roce 1958 nastal velký pokles členstva na 1101 členů a 232 žactva (pro srovnání v roce 1945 měl Sokol 2883 členů a koncem roku 1947 dokonce 4201 členů). V roce 1960 byla provedena generální oprava libeňské sokolovny a zavedeno zářivkové osvětlení. II. celostátní spartakiády se z libeňské jednoty zúčastnilo 135 žáků a žaček, 96 žen a 18 mužů.¹⁰³

Slavné loutkové divadlo bylo předáno Osvětové besedě v Praze 8. Skončila tak jedna z nejvýznamnějších loutkářských scén. Srncův sál, v němž bylo perfektně vybudované

⁹⁹ JANKOVSKÝ, J., CHÁB, S. *Meteor Praha: ALMANACH*

¹⁰⁰ ASL - Památník stého výročí 1884 TJ Sokol Libeň - 1984 TJ Meteor Praha

¹⁰¹ ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha-Libeň 1884-2004

¹⁰² ASL - Památník stého výročí 1884 TJ Sokol Libeň - 1984 TJ Meteor Praha

¹⁰³ JANKOVSKÝ, J. CHÁB, S. *Meteor Praha: ALMANACH*

loutkové divadlo se stupňovitým hledištěm, byl přeměněn pro potřeby nového oddílu umělecké gymnastiky, který přivedla Eva Foglová v roce 1961.¹⁰⁴

V roce 1963 byl nově založen oddíl lyžařů, který měl svoji základnu v bývalých sokolských chatách v Dolní Malé Úpě v Krkonoších. Zásadou odpracovaných 6300 brigádnických hodin byla dokončena rekonstrukce tenisových dvorců na Kotlasce v celkové ceně 210 000 Kč.¹⁰⁵

Jednota v roce 1964 oslavila 80. výročí založení. Součástí oslav bylo pořádání řady závodů a turnajů, bylo to završené tělovýchovným večerem a slavnostní schůzí. Nově byl založen oddíl kulturistiky.¹⁰⁶

Po rozhodnutí výroční konference a schválení předsednictvem obvodního výboru ČSTV se dne 17. 2. 1966 změnil název tělocvičné organizace z TJ Libeň Loděnice na TJ Meteor Praha. TJ Meteor Praha organizoval činnost ve 12 oddílech: základní tělesná výchova, kopaná, turistika, badminton, lehká atletika, tenis, kuželky, košíková, odbíjená, kulturistika, umělecká gymnastika, lyžování. Oddíl badmintonu získal v družstvech titul mistra ČSSR. Žákovské družstvo v tenisu postoupilo do I. třídy přeboru Prahy. Družstvo kuželkářů v soutěži o přebor Prahy skončilo na 1. místě.¹⁰⁷ 4. ledna 1966 byla v sokolovně otevřena činnost sběrný Sazky. Měla být v příštích letech spolehlivým zdrojem příjmů pro pokladnu jednoty.

Na jaře roku 1968 se uvolňovalo politické napětí. 6. dubna se sešel „Přípravný výbor Sokola“ k obnovení sokolské činnosti a svolal nejprve členy pražského Sokola na Žofin (Slovanský ostrov) na 21. 4. 1968. V Libni, stejně jako v jiných sokolských jednotách se sešel Přípravný výbor Sokola a svolal Manifestační schůzi Sokola v Libni na úterý 30. dubna. Konala se v zapůjčeném malém sále libeňské sokolovny. Přítomným členům byly rozdávány přihlášky do Sokola (ČOS). Politické uvolnění bohužel trvalo jen do 21. srpna, kdy v nočních hodinách Československo přepadla vojska Varšavské smlouvy.¹⁰⁸

¹⁰⁴ ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha-Libeň 1884-2004

¹⁰⁵ JANKOVSKÝ, J. CHÁB, S. *Meteor Praha: ALMANACH*

¹⁰⁶ ASL - Památník stého výročí 1884 TJ Sokol Libeň - 1984 TJ Meteor Praha

¹⁰⁷ JANKOVSKÝ, J. CHÁB, S. *Meteor Praha: ALMANACH*

¹⁰⁸ ASL - Zprávy 4/1996

Skupina členů Sokola se nechtěla smířit s nastalou situací a začala usilovat o založení odboru Sokol v rámci Základní tělesné výchovy (ZTV) a později Základní a rekreační tělesné výchovy (ZRTV).

Přípravný výbor Sokola v Libni jednal s výborem TJ Meteor (odborem ZTV) o zapůjčování sálů. První cvičení žen a mužů se konalo 21. listopadu 1968. Ženy cvičily od 19 hod. a muži od 20.30 hod. Cvičení žactva a dorostu mělo být v novém roce. Bylo odevzdáno 85 přihlášek a členských příspěvků. V tělocvičně se začalo žít pod hlavičkou Československý tělocvičný svaz Sokol (ČsTS Sokol). Pražské jaro tak otevřelo cestu zpátky do sokolovny po dvaceti letech.¹⁰⁹

3.4.1 1969 - 1989

Na členské schůzi ZTV konané dne 30. 1. 1969, byl pro odbor přijat nový název Sokol a byl zvolen nový výbor. Výbor Sokola uspořádal na podzim 13. 11. 1969 Tělocvičnou akademii k 85. výročí založení Sokola.¹¹⁰ 19. března 1969 byly pořizeny jmenné seznamy členstva původního ZTV a přistoupivšího ČOS. Vykazují 124 mužů a 321 žen, celkem 445 dospělých. Příchodem 270 sokolů vzrostl počet členstva o 61 %. TJ Meteor udává k 30. 6. 1970 celkem 1995 členů ve 12 oddílech, přičemž nejpočetnější byl Sokol (955 členů, tj. 47,9 %).¹¹¹

Hlavní výbor Meteoru si vyžádal „Analýzu činnosti 1968 - 1970“ odboru Sokola. Po té na mimořádné společné schůzi obou výborů 7. 12. 1970 se snažil výbor Sokola svoji činnost obhájit, ale marně. Vše bylo předem rozhodnuto, osmistránková analýza nebyla k ničemu. Předseda hl. výboru dr. Hájek prosadil zastavení činnosti výboru Sokola s okamžitou platností a vyzval k opuštění místnosti. V Rudém právu 29. a 30. 12. 1970 vyšel článek „Rozlet libeňských sokolů“, v němž redaktorka očernila výbor Sokola. Výbor poslal doporučené dopisy hlavnímu výboru TJ Meteor a žádal o pomoc Městský výbor Sokola, stěžoval si i na OV KSČ, ale doba Sokolu již opět nepřála. V roce 1971 Sokol jen živořil pod vedením předsedy a náčelníka z řad KSČ. V lednu 1972 za účasti 59 členů byl zvolen nový výbor odboru Sokola, který s malými změnami řídil činnost až do roku 1989. Tento výbor přinesl mnoho nového a dobrého do tělocvičné činnosti odboru Sokol.

¹⁰⁹ ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha-Libeň 1884-2004

¹¹⁰ ASL - TJ Meteor Praha ročenka 1969

¹¹¹ ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha – Libeň 1884- 2004

Zavedl novinku mezi prvními v Praze: cvičení rodičů s dětmi (R + D). Pro cvičitele uskutečnili 11 lekcí cvičení na trampolíně. Činnost obnovila i Věrná garda. Připravila několik besed s promítáním ve Filipově síni. V roce 1974 připravila cyklus pěti besed zaměřených na 90. výročí založení Sokola v Libni. Od roku 1975 je zavedena podpisová kniha na besedách a účastníci jsou přesně evidováni. Věrná garda si vedla i kroniku a obrazovou kroniku. Jsou v nich zachyceny poznávací vycházky, výlety do přírody a autobusové zájezdy.

Ke konci 70. let se členská základna TJ Meteoru pohybovala nad hranicí 2000 členů. V té době se soutěžilo o titul „Vzorný odbor“, dbalo se na plnění všech dobrovolných závazků. Pečlivě se kontrolovalo plnění celoročního plánů. V archivu je hodně zajímavého materiálu o tělocvičné činnosti, o výletech a autobusových zájezdech.

Tělocvičné akademie se konaly každoročně. Pečlivě se připravovaly k 90. a 95. výročí (1974 a 1979) založení Sokola v Praze-Libni. Mimořádně významné byly oslavy k 100. výročí založení v roce 1984. Oslavy probíhaly od jara, konaly se slavnostní akademie. Na podzim 24. října 1984 se ve velkém sále libeňské sokolovny konala slavnostní schůze za účasti mnoha představitelů obce, tělovýchovných i jiných organizací. Byli zde vyznamenáni pracovníci v tělovýchově, rozdávány pamětní listy a vlaječky. Ve Filipově síni byla uspořádána výstava dokumentů a různých cenností z rozsáhlého archivu. K oslavám byl vydán Památník 100. výročí založení T. J. Sokol v Praze-Libni. Byl to již třetí Památník libeňského Sokola (k 25., 50. a 100. výročí).¹¹²

Meteor Praha organizovala činnost ve 12 oddílech: základní tělesná výchova, kopaná, turistika, badminton, lehká atletika, tenis, kuželky, košíková, odbíjená, kulturistika, umělecká gymnastika a lyžování.¹¹³

Spartakiády v roce 1980 na Strahově se z Libně zúčastnilo 16 zákyň, 7 žáků, 15 žen, 7 mužů a 12 párů z oddílů rodičů a dětí. Sokolovna sloužila jako ubytovna pro další spartakiádní cvičence.¹¹⁴

¹¹² ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha-Libeň 1884 -2004

¹¹³ JANKOVSKÝ, J. CHÁB, S. *Meteor Praha: ALMANACH*

¹¹⁴ ASL - Památník stého výročí 1884 TJ Sokol Libeň - 1984 TJ Meteor Praha

V 80. letech vznikly 2 turistické oddíly turistický oddíl mladšího žactva (TK1) a později turistický oddíl staršího žactva (TK2) s názvem JILM. Na schůzkách se členové učili číst z map, pořádali vycházky do okolí, výpravy byly jednodenní, v létě i dvoudenní s přenocováním v přírodě. Stavěli si stanové tábory, účastnili se i brigád v okolí sokolovny. Dalším oddílem zdravotního tělocviku byla jóga, která byla zavedena v roce 1981. Průměrná návštěvnost byla 18 cvičících. Zajímavostí byl i zdravotní oddíl Kardio, založený v roce 1981 MUDr. Jarmilou Winterovou z kardiologického oddělení OÚNZ v Praze 8.¹¹⁵

Pokračovala soutěž o titul "Vzorný odbor", kde Libeň získala řadu ocenění. V roce 1983 obdržela I. stupeň, dalším byl III. stupeň v roce 1985 vyznamenání Za zásluhy o rozvoj tělesné výchovy. Bronzovou plaketu k I. stupni získala v r. 1986. Rostl počet členů a mládeže. Byl nedostatek cvičebních prostorů, mladší žáci a žákyně cvičili společně ve velkém sále, někdy se tam ani nevešli. Jména libeňských dětí se objevovala v soutěžích mezi prvními. Cvičitelé nechyběli na žádném cvičitelském srazu ani školení. Za zmínku stojí i 2. cena za pódiovou skladbu Jindry Štefkové a Josefa Řezníčka s názvem "Pruhovaná", která byla udělena v roce 1989.¹¹⁶

Období 1948 – 1989 představovalo pro Sokol jakousi dobu temna. Začalo jasným NE komunistickému režimu, pokračovalo obdobím tělovýchovy pod taktovkou komunistické moci, pak krátkým zábleskem naděje v letech 1968 - 1969 a znovu udušením činnosti Sokola normalizačními procesy. Sokol, stejně jako kterákoli jiná organizace s vlastními idejemi, nemohla v tomto období normálně fungovat. Řada členů Sokola byla vězněna, někteří emigrovali na Západ. Část cvičitelů a činovníků pokračovala v činnosti v nově vytvořené socialistické tělovýchově. Sokolské slety byly nahrazeny spartakiádami, které měly sice stejnou cvičební náplň, ale od sletů se zcela lišily v ideologické rovině. Ale ani důsledná činnost politicko-výchovných pracovníků nedokázala vymazat Sokol z historie. Protože i za dob hluboké totality se při pořádání většiny kulturních nebo tělovýchovných akcí říkalo: „Jdeme do sokolovny!“.

¹¹⁵ ASL - 120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha-Libeň 1884- 2004.

¹¹⁶ <<http://sokol-liben.cz/historie/historie13.htm>>

4. Současnost Sokola Libeň

4.1 Obnovení Sokola v Libni po roce 1989

V roce 1989, po Sametové revoluci, byly podniknuty první kroky k obnově Sokola. Ve dnech 3. a 16. prosince 1989 se konal první sraz sokolů v sále pražské Městské knihovny, kterého se aktivně zúčastnili i členové libeňské Věrné gardy. Poté následoval 7. ledna 1990 ustavující sjezd ČOS, konaný na holešovickém Výstavišti. Z libeňské Věrné gardy bylo přítomno 42 členů.¹¹⁷

Sokol v Libni byl obnoven 28. 3. 1990, v den 398. výročí narození Jana Amose Komenského. Přípravný výbor, který byl utvořený z členů Věrné gardy, vypracoval nové stanovy a písemný požadavek na vrácení sokolského majetku. 1. května vstoupil v platnost zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, na jehož základě musela být jednota (respektive její přípravný výbor) zaregistrována u ministerstva vnitra a stala se právním subjektem. Registrace proběhla 16. července 1990.

9. května vstoupil v platnost další zákon, kterým se rušil zákon č. 68/1956 Sb., o organizaci tělesné výchovy. Jednota mohla požádat o navrácení svého majetku a tento krok ihned učinila. Došlo i ke schůzce vedení Sokola a Meteoru, na němž byly rozděleny cvičební hodiny. Sokol začal v budově cvičit 3. září a jeho ustavující schůze proběhla 19. září za účasti 116 členů, kteří vznik jednoty jednomyslně schválili. Po 40 letech tak byla znovu obnovena činnost libeňské jednoty. Současně byl zvolen 22členný správní výbor jednoty v čele se starostou Ladislavem Mrklasem, náčelníkem Zdeňkem Lauschmannem a náčelnicí Věrou Decastellovou.¹¹⁸

Župa Barákova, do které patří libeňská jednota, byla přijata 18. 3. 1991 do ČOS. V začátku bylo přijato 21 jednot.¹¹⁹

¹¹⁷ ASL - nepodepsaný "Záznam o opětovném zrodu Sokola"

¹¹⁸ ASL - Sešit „Obnova Sokola a ohlasy v tisku“ s vlepými strojopisnými vzpomínkami a novinovými výstřížky

¹¹⁹ ASL - Zprávy 3/1992

4.2 Činnost jednoty po roce 1990

V září 1990, po znovuoobnovení tělocvičné jednoty v Libni, začala opět probíhat veřejná cvičení, která navazovala na mnohaletou tradici. První ukázka činnosti jednoty byla 31. 10. 1991, jednalo se o předvedení běžné cvičební dvouhodinovky mladšího a staršího žactva.¹²⁰

Během prvního roku činnosti Sokola vzrostl počet členů jednoty na 800, částečně i proto, že do jednoty přešly některé oddíly TJ Meteor (Studánka, oddíl kulturistiky, oddíl moderní gymnastiky a jazzgymnastiky). Od 1. 9. 1991 působil v Libni oddíl moderní gymnastiky pro dívky a ženy, oddíl džezgymnastiky (aerobiku) pro ženy a kalanetiky pro dívky a ženy pod vedením trenérek Evy Foglové a Tamary Janů.¹²¹

K 31. 12. 1992 je v jednotě celkem 889 členů v jednotlivých oddílech. Jednota se zúčastnila slavnostní akademie k 130. výročí Sokola Pražského a oslav 400. výročí narození J. A. Komenského v Tyršově domě.¹²²

Sokolskou chatu v Dolní Malé Úpě v Krkonoších za komunistů zabraly České loděnice a chata dostala jméno Loďař (původní název byl „Hnízdo libeňských Sokolů“). Chata se sousedící Zemljankou byla navrácena Sokolu a obě chaty nesou název Sokolí Boudy.¹²³

K 30. 6. 1993 je stav členů 896. S uvolněním hranic začali sokolové pořádat zájezdy do zahraničí. Sokol Praha 1 pořádal zájezd do Skandinávie, kterého se zúčastnilo 28 členů, z toho 6 členů z Libně. Navštívili Dánsko, Norsko, Švédsko.¹²⁴ V červnu 1996 podnikli sokolové zájezd do Švýcarska, kterého se zúčastnilo i 12 členek ze Sokola Libeň.¹²⁵

Rok 1993 byl prvopočátkem akademií, které se konají pravidelně ke konci podzimu. Smyslem akademií je přiblížit rodičům dětí a veřejnosti činnost jednoty a jednotlivých oddílů. Na všechna vystoupení nacvičují jednotlivé složky v pravidelných hodinách. Akademie probíhají v Strnadově sále libeňské sokolovny za velké účasti diváků, mezi

¹²⁰ ASL - Zprávy 2/2007

¹²¹ ASL - Zprávy 1991, Zvláštní číslo

¹²² ASL - Zprávy 1/1993

¹²³ ASL - Zprávy 4/1992

¹²⁴ ASL - Zprávy 4/1993

¹²⁵ ASL - Zprávy 3/1996

kterými bývají pravidelně představitelé ČOS, zastupitelé Městské části Praha 8, zástupci jednotlivých žup a jednot, rodiče cvičících a mnoho dalších příznivců Sokola.¹²⁶

V listopadu 1993 byl zrušen klub kulturistiky, nově od 1. 12. 1993 byl zaveden FIT klub, metodikou byla kondiční a rehabilitační cvičení mužů a žen.

K 31. 12. 1993 bylo zapsáno celkem 1129 členů.¹²⁷

V roce 1994 libeňská jednota oslavila 110. výročí svého založení jednoty (1884-1994). V rámci oslav byla uspořádána v sokolovně jubilejní výstava, tělocvičná akademie za účasti 150 cvičenců a cvičenek a turnaj v odbíjené.¹²⁸

Od roku 1995 se po 48 letech obnovily Šibřinky. Odpoledne se koná dětské maškarní se soutěžemi o ceny a večer taneční zábava s maskami a bohatou tombolou pro dospělé.

Na dvoře sokolovny bylo v dubnu 1995 vybudováno doskočiště s rozběhovou 25m dráhou pro skok daleký, a to zásluhou 310 dobrovolných brigádnických hodin 40 členů libeňské jednoty.¹²⁹ V říjnu se konal výlet na Klepec u Úval pořádaný Pražským pětižupím. Celkem se sešlo 279 členů Sokola z 20 jednot, z toho bylo 71 osob z Libně.¹³⁰

Na jaře 1996 se konal opět sraz Pražského pětižupí v přírodě v Nižboru u Berouna. Součástí programu byl i dvoudenní Zálesácký závod zdatnosti.¹³¹ V červenci 1996 členové jednoty v Libni konečně dosáhli platné registrace u Českého badmintonového svazu. Oddíl měl 21 členů, z toho 11 registrovaných s platnou licenci. Na podzim výrazně přibylo mladších a starších žáků, každý cvičební den je v sále 71 cvičenců ze 105 zapsaných. Zvýšil se i počet cvičitelů a pomahatelů na 13. Dochází k značnému nárůstu členů z řad mládeže i dospělých. Kromě sportovních oddílů, které působily už dříve, jako košíková, odbíjená, badminton, jazzgymnastika, ale i historický šerm, byl založen nově oddíl stolního tenisu a sportovní gymnastiky pro žactvo a dorost.

Zprávy libeňského Sokola vycházejí 4x ročně s nákladem 600 výtisků.

¹²⁶ ASL - Zprávy 2/2007

¹²⁷ ASL - Zprávy 1/1994

¹²⁸ ASL - Zprávy 3/1994

¹²⁹ ASL - Zprávy 3/1995

¹³⁰ ASL - Zprávy 4/1995

¹³¹ ASL - Zprávy 2/1996

Oddíl moderní gymnastiky má dva oddíly, jazzgymnastiku pro dívky od 7 do 15 let a kalanetiku pro starší dívky a pro ženy bez věkové hranice. Tento oddíl pevně zakotvil v libeňské sokolovně již na začátku šedesátých let. Dívky cvičily v Srncově sále a získávaly přední místa na krajských závodech, několikrát vyhrály na přeborech Prahy a republiky. V oddíle bylo zapsáno přes 100 moderních gymnastek a přes 200 žen.¹³²

V Sokole se konají pravidelné semináře pro mladé cvičitele, v roce 1997 se sešlo 55 cvičitelů. Jedna z akcí byla dovršena povídáním o historii, současnosti a poslání sokolské myšlenky v podání Zory Dvořákové, autorky knihy „Miroslav Tyrš – prohry a vítězství“.

Rok 1998 byl ve znamení oslav několika stých výročí. Prvním z nich bylo povýšení Libně na město, které bylo připomenuto výstavou, druhé 100. výročí bylo založení oddílu žen v roce 1898. Třetím 100. výročím bylo založení župy Barákovy. U této příležitosti byl uskutečněn slet župy Barákovy. Župní sokolské setkání všech složek se konalo v Brandýse nad Labem. Vlastní slet se konal 20. a 21. června, byl zahájen slavnostním průvodem. Zúčastnili se ho i žáci a cvičitelé z Libně ve skladbách „Správní kluci“ a „Muž a žena“. Po dobu sletových dnů byla v zámeckých prostorách uspořádána výstava z historie činnosti župy Barákovy.¹³³

V roce 1998 má jednota několik samostatných sportovních oddílů: moderní gymnastika, sportovní gymnastika, odbíjená, košíková, badminton, kulturistika, jóga, historický šerm a stolní tenis.

Sokol Libeň má od roku 1999 vlastní internetové stránky <http://www.sokol-liben.cz>, které informují o činnosti jednotlivých oddílů a pořádaných akcích. Mají podíl na nárůstu členské základny a dokážou zajistit velkou účast na pořádaných akcích.

V dubnu 1999 se v libeňské sokolovně konal první badmintonový turnaj „Libeňský péřák“ pro začátečníky a pokročilé. Turnaje se zúčastnilo 24 hráčů z 6 pražských oddílů, kteří zápasili v pěti předem vypsáných kategoriích. V průměru se hrálo 10 zápasů na jednoho hráče.¹³⁴

¹³² ASL - Zprávy 1/1997

¹³³ ASL - Zprávy 3/1998

¹³⁴ ASL - Zprávy 2/1999

Od roku 2000 se pravidelně pořádá Běh strmý do zámeckého vrchu. 0. ročníku se zúčastnilo 43 běžců.

V listopadu se uskutečnila slavnostní akademie k 90. výročí otevření sokolovny, zároveň bylo připomenuto 115. založení libeňské jednoty. V dvouhodinovém bloku cvičilo 210 cvičenců. Součástí oslav byla malá výstava o průřezu činnosti jednoty, konala se ve Filipově síni. K vidění byla i sbírka všech sletových odznaků od II. všesokolského sletu z roku 1891. Akademie byla spojena s dekorováním historických praporů, a to stuhou z XIII. všesokolského sletu, umístěné v předsálí.¹³⁵

V únoru 2002 se konala slavnostní sešlost k 20. výročí založení oddílu JILM, sešlo se 53 členů. V březnu se konala akademie k příležitosti slavnostního otevření opravené sokolovny. Svoji šikovnost předvedlo 140 cvičenců před 250 diváky.¹³⁶

V polovině srpna byly v Karlíně a dolní Libni velké povodně. Velká voda se zastavila 5 m před sokolovnou, kterou povodně postihly jen částečně. Do sokolovny vnikla voda z kanalizace a zaplavila část kotelny, kotle byly ve spodní části poškozeny. Škody byly uhrazeny přes pojišťovnu.¹³⁷ Jednota uspořádala sbírku pro členy a jejich rodiny zasažené povodněmi. U hlavního schodiště sokolovny byly zřízeny modré povodňové kasičky, kam mohli přispívat lidé obětím povodní. Vybralo se 15 000 Kč, peníze šly na vyplavené sokolské jednoty a do vyplavených rodin, které byly členy libeňské jednoty. Také byla zdarma pronajímána sokolovna, pro potřeby vyplavené školy v Zenklově ulici.¹³⁸

V souvislosti s novým územním uspořádáním České republiky došlo k reorganizaci ČOS. Libeňská jednota od 1. 1. 2003 už není součástí župy Barákovy, ale župy Jana Podlipného.

V roce 2003 měla libeňská jednota zhruba 1000 členů, patřila mezi největší jednoty v Praze. Pravidelnou činnost vykonávalo skoro 30 oddílů. Členové se kromě aktivního cvičení podílejí na přípravě sportovních a kulturních akcí pořádaných v rámci ČOS.¹³⁹

¹³⁵ ASL - Zprávy 4/2000

¹³⁶ ASL - Zprávy 1/2002

¹³⁷ ASL - Zprávy 3/2002

¹³⁸ ASL - Zprávy 4/2002

¹³⁹ ASL - Zprávy 1/2003

K 120. výročí založení Sokola v Libni se konala 27. 11. 2004 Tělocvičná akademie. Při té příležitosti vychází Almanach „Sto dvacet let TJ Sokol Praha Libeň“, který je věnovaný historii libeňského Sokola.

V lednu 2005 se uskutečnil v sokolovně cvičitelsko-vzdělávací seminář, pořádaný ČOS. Sjelo se na 300 cvičenek a cvičitelek z celé republiky, aby nasbíraly zkušenosti. V březnu se uskutečnila „Přehlídka pódiových skladeb“, kterou v sokolovně pořádala ČOS. V Strnadově sále se sešlo 400 účastníků, včetně diváků.¹⁴⁰

Zahájením podzimní části cvičebního roku 2005 byly přípravy a nácvik na XIV. všesokolský slet v roce 2006. Program začal ukázkami sletových skladeb, proslovy, startem balonu a sletovou štafetou. Z Tyršova domu vyrazily 23. září štafetové kolíky se sletovým poselstvím po 14 trasách ze všech žup. Za libeňskou jednotu přivezli štafetové kolíky cvičitelé a cvičenci na 11 lodích na trase po Vltavě od Čertovky k Rokytce do Libně, kde je od nich převzaly členky Věrné gardy.¹⁴¹

3. 2. 2007 oddíl JILMu oslavil 25. výročí vzniku oddílu, sešlo se 60 bývalých i současných členů.¹⁴²

Členové libeňské jednoty se zúčastnili 13. světové gymnastřady v rakouském Dornbinu. Program probíhal v osmi halách. Gymnasté přijeli z 56 zemí světa.

Začátkem roku 2008 se cvičitelé z Libně zúčastnili cvičitelsko-vzdělávacího semináře ČOS, který byl věnován odbornému vedení různých cvičebních směrů, součástí byla i vzdělávací přednáška věnovaná Sokolu.¹⁴³ Všichni cvičitelé mají platnou kvalifikaci, nutnou pro cvičitele Sokola. Dorostenci se průběžně zúčastňují pomohatelských kursů, kde si doplňují vědomosti a skládají zkoušky. Všichni vykonávají svou práci bez nároku na jakoukoli odměnu.

24. 11. 2012 proběhla v sokolovně akademie, která se věnovala XV. Vsesokolskému sletu a 150. výročí založení Sokola. V bohatém programu vystoupilo 180 cvičenců za účasti 350 diváků.

¹⁴⁰ ASL - Zprávy 1/2005

¹⁴¹ ASL - Zprávy 2/2005

¹⁴² ASL - Zprávy 1/2007

¹⁴³ ASL - Zprávy 1/2008

Začátkem roku 2003 sestra Iva Duchačová za podpory dalších cvičitelů a cvičitelek zahájila cvičení pro ženy – aerobik s posilováním problematických partií. Začaly cvičit v malém počtu v Srncově sále, postupně se zájem rozšířil. Od roku 2006 je pořádáno pravidelně 2x ročně víkendové cvičení plné pohybu AE SHOW. Cvičitelé připravují pestrou nabídku aerobiku, posilování a kondičního cvičení. Mezi ženy přicházejí cvičit i muži. V roce 2009 je v oddílu přihlášeno 52 žen a mužů, průměrná účast je 20.¹⁴⁴

Sokolové z Libně si stále připomínají dějiny. V sobotu 30. 6. 2012 vystupovali na akci pořádané MČ Praha 8, která se vztahovala k atentátu na Heydricha. Jmenovala se Sokolové proti hákovému kříži. Cvičenci si připravili ukázkou historických krojů a praporů. Zacvičili na nářadí, zazpívali sokolské písničky a 14 cvičenců vystoupilo v ukázce ze slavné sletové skladby „Přísaha republiky“, kterou pro slet 1938 vytvořil bratr Pecháček. Zaznamenali velký úspěch.

Věrná garda uspořádala vycházku do Vojenského historického muzea na výstavu „Pod křídly sokola“, která připomínala 150. výročí založení Sokola.¹⁴⁵

Na valné hromadě byl 13. 3. 2013 zvolen nový starosta Aleš Müller. Náčelnicí po Věře Decastellové byla zvolena Dana Blahunková.

V březnu se tři cvičitelé z Libně zúčastnili natáčení filmu o prvním československém prezidentovi T. G. Masarykovi.¹⁴⁶

Od počátku roku 2014 se v libeňské tělocvičně obnovilo klasické cvičení mužů cvičení na nářadí, posilování a hry. Vedoucím je Josef Kubišta. V sobotu 22. 11. se konala tradiční akademie k 130. výročí vzniku Sokola Libeň. Začala slavnostním zahájením v krojích, pokračovala v 11 vystoupeních, kde se představilo více jak 200 cvičenců. Velkým úspěchem bylo Stínové divadlo, ve kterém hrálo 7 herců. Mapovalo v krátkých výjevech celou 130tiletou historii Sokola Libeň.¹⁴⁷

22. 10. 2014 byla odhalena kovová pamětní deska náčelníkovi jednoty Slávovi Strnadovi a jeho ženě na domě v Libni, kde bydleli. Oba byli popraveni v koncentračním táboře v Mauthausenu.

¹⁴⁴ ASL - Zprávy 2/2009

¹⁴⁵ ASL - Zprávy 2/2012

¹⁴⁶ ASL - Zprávy 1/2013

¹⁴⁷ ASL - Zprávy 2/2014

V listopadu 2015 se konaly dvě významné události. V sokolovně se v sobotu 21. 11. uskutečnila akademie, která byla věnovaná 105. výročí otevření libeňské sokolovny. Vystoupilo 197 cvičenců za účasti 350 diváků. O týden později se v neděli 29. 11. konala v Sokole Královské Vinohrady župní akademie k 100. výročí založení župy Jana Podlipného. V bohatém programu vystoupili také cvičenci z Libně. Ohlas zaznamenala sletová skladba z roku 1920 „Červené košile“, v podání libeňských žákovských členů.¹⁴⁸

Všesokolské slety po roce 1990

Po přestávce, která trvala 46 let, se od října 1993 v sokolovně nacvičovalo na XII. slet. Na jaře 1994 se konal sraz Pražského sokolského pětižupí v Kobylisích, byl nejmohutnějším oblastním srazem pobytu v přírodě v republice za celkové účasti 266 členů. Poté následoval XII. všesokolský slet. Slavnostního průvodu Prahou se zúčastnilo 75 členů jednoty v krojích. Po dlouhé době bylo možné opět vidět vzácné sokolské prapory, které byly schovávány během války, okupace a totality. Ve sletových dnech cvičilo celkem 106 členů libeňské jednoty.¹⁴⁹ Součástí sletu byl Sletový tábor, který jako ukázkou činnosti sokolského pobytu v přírodě, postavil turistický oddíl JILM.¹⁵⁰ Pro libeňské žáky, žákyně a dorostence bylo cvičení na sletu novou zkušeností. Na Spartakiádách necvičili a slety znali jen z vyprávění pamětníků a fotografií.

XIII. všesokolský slet se konal 1. a 2. července 2000 na stadionu Evžena Rošického na Strahově. Sletové dny sportu začínaly doprovodnými a kulturními akcemi, pořádanými na různých místech Prahy. Slet začal tradičně sokolským průvodem. Všesokolský slet zahájil prezident ČR Václav Havel. Na sletu převažovali mladí lidé a děti, byl nazván Sletem budoucnosti. Z libeňské jednoty se zúčastnilo 114 členů.¹⁵¹

XIV. všesokolský slet roku 2006 byl třetím v pořadí po roce 1989, který se konal opět v prvních červencových dnech na Strahově. Slet začal tradičně průvodem centrem Prahy v historických krojích. Ve sletových skladbách: „Počítadla“, „Karimatky“, „Chlapáci“,

¹⁴⁸ Zprávy žactva č. 3, 2015/2016

¹⁴⁹ ASL - Zprávy 2/1996

¹⁵⁰ ASL - Zprávy 1/1994

¹⁵¹ ASL - Zprávy 3/2000

„Věrná garda“, „Korálky“, „Kdo si hraje, nezlobí“, „Rozkvetlá louka“, „Trampolínky“, a „Výlet s aerobikem“ cvičilo 109 cvičenců z Libně.¹⁵²

Dalším sletovým rokem byl rok 2012. Veškeré přípravy v tělocvičně směřovaly k velké události - k 150. výročí založení Sokola. V červenci začal XV. všesokolský slet, a to sletovým průvodem z Václavského náměstí přes Národní třídu, kolem Rudolfiny a Pařížskou ulicí až na Staroměstské náměstí. Mezi 10 000 účastníky šlo i 50 členů z Libně. Na stadionu v Edenu ve Vršovicích cvičila Věrná garda a následovaly další skladby: „Ať žijí duchové“, „Jonatán“, „Dávej - ber“, „Chlapáci“ a „Nebe nad hlavou“. Z Libně se zúčastnilo celkem 102 cvičenců.¹⁵³ Tento slet byl prozatím posledním konaným sletem po roce 1990.

Současné všesokolské slety navazují na tradici, která je stará víc jak 130 let. Vždy byly a budou vyvrcholením tělovýchovné činnosti sokolů ve všech věkových kategoriích. Jsou významným svátkem nejenom sokolů, ale i jejich příznivců. Bývají vždy obohaceny o celou řadu doprovodných akcí. Jsou společenskou událostí, kde se setkávají členové z různých koutů republiky i ze zahraničí.

Sokolovna po roce 1990

Sokolovna byla jednotě vrácena v restituci 1. 9. 1991, do té doby byla ve správě TJ Meteor. Nacházela se opět ve špatném stavu. Nejnutnější práce se začaly dělat okamžitě díky výhodné půjčce 200 000 Kčs zprostředkované ČOS, která byla garantem i plátcem úroků. Další finance bylo nutné získat pořádáním kulturních, společenských a hlavně tělocvičných akcí.

Součástí restituce bohužel nebylo letní cvičiště. Na jeho místě byl v 80. letech postaven hotel, vybudováno několik tenisových kurtů a na velké části původní běžecké dráhy vznikly asfaltové příjezdové cesty k hotelu. Normy o navrácení sokolského majetku zvyhodňují dosavadní držitele v případech, kdy byl pozemek z jejich strany „zhodnocen výstavbou nebo jinou větší investicí“, což byla dle restitučního zákona překážka k vrácení. Vráceny v restituci byly „Sokolí boudy“, chata v Krkonoších, kterou jednota získala v poválečném období. V 1. polovině 90 let ji sokolové značně využívali, následně zájem

¹⁵² ASL - Zprávy 2/2006

¹⁵³ ASL - Zprávy 2/2012

klesal, vlivem ne zcela výhodného pronájmu.¹⁵⁴ Oprava sokolovny postupně pokračovala i v dalších letech.

V roce 1995 bylo provedeno zrestaurování kartónu¹⁵⁵ Mikoláše Alše, který se nachází v Malém sále. Po smrti Alšově ho daroval libeňské sokolovně Alšův syn v roce 1913.¹⁵⁶ Na počest Mikoláše Alše, byl sál přejmenován na „Alšův sál“.¹⁵⁷

V roce 2001 proběhla oprava fasády sokolovny. Náklady fasády byly kryty ze státního rozpočtu prostřednictvím ČOS spolu s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ve výši 2,8 mil Kč. Další finanční úhradu 1,9 mil. Kč si jednota musela hradit z vlastních prostředků. Tuto finanční situaci řešila odprodejem rekreační chaty v Dolní Malé Úpě.¹⁵⁸

Libeňská sokolovna byla prohlášena 5. 9. 2001 za kulturní památku.

Snaha o udržení provozu sokolovny vyžaduje velké úsilí na zajištění finančních prostředků. Situace se řeší pronájmy sokolovny, financemi z ČOS, dotacemi z Magistrátu hl. m. Prahy a župy.

V dalších letech rozsáhlé opravy neprobíhaly, provedla se opatření pro lepší zabezpečení šaten. Připravuje se oprava vstupních dveří a malování vstupní haly.¹⁵⁹

Vedení jednoty si v současné době nechává odborně zpracovat stavebně historický průzkum sokolovny, aby se mohlo dále odborně pokračovat v opravách budovy a žádat Městskou část Praha 8 o dotace, bez kterých by se nemohly provádět další rozsáhlé rekonstrukce budovy.

Sokolovna je významným společenským, kulturním a tělovýchovným střediskem. Bez ní si nelze stávající bohatý program vůbec představit a vedení libeňské jednoty si to dobře uvědomuje. Budově i vybavení se dostává pravidelná údržba, proběhla řada menších i větších rekonstrukcí a v přípravě jsou další. O sokolovnu je v péči sokolů dobře postaráno.

¹⁵⁴ ASL - Zprávy 1/1993

¹⁵⁵ Kartón je provedení větších celků na omítkách uvnitř nebo vně domů

¹⁵⁶ ASL - Zprávy 1/1999

¹⁵⁷ ASL - Zprávy 3/1997

¹⁵⁸ ASL - Zprávy 2/2001

¹⁵⁹ ASL - Zprávy 2/2015

4.3 Současné oddíly libeňské jednoty

V současnosti je činnost Sokola Libeň zaměřena na oddíly všestrannosti, turistické, sportovní a ostatní.

Všestrannost

Do oddílů všestrannosti patří: rodiče s dětmi, předškolní děti, mladší žáci, starší žáci a dorostenci, mladší žákyně, starší žákyně a dorostenky, muži, muži sálová kopaná, aerobik, pilates, jóga, BOSU - systém cvičení určený pro komplexní zpevnění svalů celého těla, kondiční cvičení, seniorky, odbíjená, odbíjená – senioři, florbal - muži, kulturistika a historický šerm.

Turistické oddíly

V libeňském Sokole k turistickým oddílům patří oddíly Káňata, JILM, Veverky a oddíl starších a dospělých Věrná garda, která byla založena v roce 1975. Organizuje pravidelné besedy s promítáním diapozitivů, kulturní vycházky, muzea, výstavy, divadla, koncerty a poznávání historických památek v Praze a okolí. Členové si upevňují zdraví pravidelným cvičením.

Sportovní oddíly

Mezi sportovní oddíly patří košíková pro muže od 18 let, kteří hrají III. výkonnostní třídu.

Ostatní oddíly

K ostatním oddílům patří Skipping Boys. Je to jediný mužský tým svého druhu v České republice a je registrovaný pod libeňskou jednotou. Skupina vystupuje se švihadly, zařazuje zajímavé akrobatické a gymnastické prvky.

Dalším oddílem je ping-pong, který je určen pro členy muže, ženy, seniory a seniorky ve věku od 18 do 100 let věku.

Práce s dětmi a mládeží

V Sokole začínají cvičit rodiče s dětmi od 2 let, poté pokračují jako předškoláci, následují žáci, žákyně, dorostenci a dorostenkyně. V libeňském Sokole se schází všechny věkové kategorie, děti i mládež zde aktivně tráví volný čas.

Cvičenci se pravidelně zúčastňují všech závodů pořádaných jednotou a pražských závodů pořádaných v rámci ČOS přímo pro příslušnou kategorii. Jde o gymnastické či atletické závody, plavání, šplh a míčový trojboj.¹⁶⁰

Na závodech cvičenci získávají řadu ocenění. V roce 2009 obsadil z mladších žáků 1. místo v atletice J. Klíma v celostátním finále „Přeboru všestrannosti“.¹⁶¹ V celopražských závodech všestrannosti v dubnu 2013 obsadil T. Purr z mladších žáků celkové 1. místo z atletiky, gymnastiky, šplhu a plavání.¹⁶² V Přeboru sokolské všestrannosti v roce 2015 získali 1. místo žáci J. Málek a R. Kloubský, z žákyň V. Jáchymová 3. místo a z mužů M. Příbyl 1. místo.¹⁶³

Kromě cvičení mohou členové navštěvovat turistické oddíly. Pro mladší děti ve věku 6-10 let je od roku 1990 oddíl Káňata. Starší chlapečci ve věku 10-15 let chodí do oddílu JILM, který vznikl již v roce 1982. Oddíl Veverky pro dívky ve věku 10-15 let vznikl v roce 2011 jako dívčí obdoba JILMu. Oddíly se pravidelně scházejí v klubovně a pořádají jednodenní výpravy. Vyvrcholením celoroční činnosti je třítydenní tábor. Program je zaměřený na turistiku, tábornické dovednosti a pobyt v přírodě. Turistické oddíly se od podzimu 1990 pravidelně zúčastňují celorepublikové soutěže ČOS „Sokolské dny v přírodě“, ve které se hodnotí počet dní prožitých v přírodě na vycházkách, výpravách a táborech jednotlivých oddílů. Díky činnosti turistických oddílů a členstva libeňská jednota pravidelně získává přední místa v této soutěži.¹⁶⁴ V roce 2013 obsadili 2. místo ze 77 jednot s počtem 185 dní strávených v přírodě.¹⁶⁵ Dalším velkým úspěchem bylo v květnu 2014 na finále ČOS v Zálesáckém závodě zdatnosti, kde členové JILMu obsadili 3. místo z 18 družstev a v roce 2015 obsadili 2. místo ze 14 družstev.¹⁶⁶

Sokolské myšlenky a tradice jsou hezká věc, ale mládež je budoucnost. Proto je práci s mládeží věnována taková pozornost a je provozována v co nejširším rozsahu. U dětí

¹⁶⁰ ASL - Zprávy 2/2009

¹⁶¹ ASL - Zprávy 2/2010

¹⁶² ASL - Zprávy 1/2013

¹⁶³ <<http://www.sokol-liben.cz/dokument/7088-12-vysledky-prazskych-zavodu-ve-vsestrannosti-2015/>>

¹⁶⁴ ASL - Zprávy 3/1995

¹⁶⁵ ASL - Zprávy 2/2013

¹⁶⁶ ASL - Zprávy 2/2014

se vytváří základní pohybové návyky a doplňuje se nedostatečný rozsah tělesné výchovy na základních školách. Z řady dorostenců se postupem času stávají nejprve pomahatelé a po absolvování odborných seminářů a zkoušek cvičitelé, kteří dále vedou další oddíly v Sokole. Prostě stále platí: „Co se v mládí naučíš ...“

Současné pravidelné aktivity pořádané jednotou

Začátkem roku jednota pravidelně pořádá akci „Se Sokolem do divadla“. Jedná se o návštěvu divadel, kde se setkávají různé věkové kategorie od žáků až po seniory.

V únoru se konají libeňské nominační závody ve sportovní gymnastice: hrazda, bradla, kruhy, přeskok, akrobacie a šplh. Dorostenci a dospělí muži se zúčastňují gymnastických závodů, které nesou název „Memoriál Jana Vorla“. Jde o vzpomínkovou akci na cvičitele Jana Vorla, který zemřel po epileptickém záchvatu v pouhých 21 letech. V roce 2016 bude pořádán III. ročník.

V březnu jsou „Šibřinky“, karnevalové odpoledne pro děti a rodiče spojené se soutěžemi a tancem. Ve stejný den se pořádá večerní maskarní ples pro členy jednoty, kde je soutěž masek, živá hudba a tombola.

Na jaře je každoročně pořádána valná hromada, která je důležitou součástí jednoty. Na členské schůzi je projednávána činnost za uplynulé období a předkládán plán na další období. Nesmí chybět ani jarní a podzimní brigáda kolem sokolovny. Provádí se drobné opravy, vyklízení a úklid.

Mezi pravidelné výlety pořádané jednotou patří jarní a podzimní výlet. Pořádá se dvakrát do roka kdy je tradiční sraz pražských žup. Plní se modrá stuha - otužování ve vodě, drobné hry, vaření na ohni. Druhý den probíhá zálesácký závod zdatnosti, poznávání zvířat, topografie, azimuty, práce s mapou, uzlování, souhvězdí, zdravotní péče, otázky z historie Sokola.

V květnu je zařazena vodácká víkendová výprava pro žáky a dorostence s názvem „Lod'ovka“.

V červnu se pravidelně od roku 1992 koná „Dětský den“ v Thomayerových sadech na louce u studánky v Libni. Účast je pravidelně 150 - 200 dětí. Náplní programu jsou tradiční soutěže a hry, sjíždění Rokytky na kánoích, šermíři. Za nepříznivého počasí

je program připraven v sokolovně. „Zakončovací táborák“ je součástí tradičního zakončení školního roku na dvoře sokolovny. Probíhá zpívání písniček, opékání buřtů a vyhlášení celoroční docházky.

O prázdninách jsou pořádány „letní tábory turistických oddílů Káňata, JILM a Veverky“.

Začátkem září v rámci Dnů evropského dědictví probíhá v libeňské sokolovně „Den otevřených dveří“. Veřejnost si může prohlédnout prostory sokolovny, získá informace o založení a fungování jednoty. Od roku 2000 v libeňském parku je pravidelně koncem září zařazován závod „Běh strmý do zámeckého vrchu“ v Thomayerových sadech. Trať je dlouhá 199 m s převýšením 29 m. Běžci jsou rozděleni do 12 kategorií od nejmenších (ani ne 2letých) až po nejstarší členy Věrné gardy ve věku 86 let. Rekord tratě je 37,5 s. Nejlepší závodníci dostanou diplom, plastiku sokolíka a jejich jména jsou vyryta do putovního poháru.¹⁶⁷

V listopadu ve staroměstských uličkách probíhá každým rokem tradiční dobrodružná hra s názvem Vyzvědači, letos je pořádán 35. ročník.

Na konci podzimu je libeňskou jednotou od roku 1993 pravidelně pořádána akademie. Vystoupení jednotlivých oddílů i jednotlivců je tradiční ukázkou pestré činnosti cvičenců a cvičitelů probíhá ve velkém Strnadově sále.

Začátkem prosince se mezi pravidelné akce řadí od roku 1990 mikulášská nadílka pro předškolní děti, mladší žákyně a žáky. Další pravidelnou akcí je „Zimní soutěž“, která obsahuje tři disciplíny. První je člunkový běh s míčem, druhá je šplh a třetí posilovací cvičení na žebřinách. Kalendářní rok je vždy zakončen vánočním loutkovým představením pro předškolní děti a žactvo.¹⁶⁸

Nebylo jednoduché dohnat to, co v období 1948 - 1989 Sokol ne vlastní vinou zameškal. Po sametové revoluci nebyly zdevastované jen sokolovny, stejnou měrou utrpěla i mysl lidí. Přesto Sokol Libeň žije a prosperuje! Modernizoval se a zaměřil se na práci s mládeží. To je příslibem, že časem dorostou chybějící dvě generace sokolů.

Sokol Libeň má v současné době 692 členů, z toho 49 cvičitelů.

¹⁶⁷ ASL - Zprávy 2/2007

¹⁶⁸ <<http://www.sokol-liben.cz/akce/2421-loutkari/>>

5. Diskuze

Tato bakalářská práce byla zpracována na základě informací pocházejících z rozsáhlého archivu Sokola Libeň. Získávání informací z archivu nebylo jednoduché, protože archiv není veřejně přístupný. Pro vstup do archivu je potřeba se objednat. Také je nutné všechny materiály prozkoumat na místě, protože z archivu není možné nic vynášet a ani na místě nic kopírovat. Bylo tedy zapotřebí na místě projít a utřídit velké množství historického materiálu. Vtěsnat obsah archivu do jedné práce není možné, proto bylo dále nutné vybrat ty nejpodstatnější a nejdůležitější údaje, které utvářely historii Sokola Libeň. Tyto údaje z archivu jsou v práci chronologicky seřazeny. Podávají tak jeho ucelený obraz v průběhu dějin a spolu s dalšími informacemi naplňují vytyčené cíle práce.

Archiv Sokola Libeň obsahuje nepřehledné množství knih, map, fotografií, zápisů a dalších listinných materiálů nevyčísitelné hodnoty. Prostředí archivu neposkytuje vhodné podmínky pro případné badatele, materiály také nejsou nijak seříděny a ani způsob uskladnění cenných archiválií neodpovídá jejich významu. Do budoucna by jistě bylo vhodné vybavit archiv odpovídající regálovou technikou a provést katalogizaci archivu. Ideální by samozřejmě bylo převést archiv do digitální podoby.

Zkoušela jsem najít i jiné zdroje informací o Sokolu Libeň, ale zjistila jsem, že jinde než v archivu Sokola Libeň se žádné použitelné informace k tématu nevyskytují. Ostatní informační zdroje jsem použila hlavně pro komentování historických souvislostí.

Informace o historii a současnosti Sokola Libeň je možné dohledat i na jeho webových stránkách.¹⁶⁹ Jedná se ale o informace v obecnější rovině bez uvedení zdrojů, z kterých bylo čerpáno, a také bez uvedení historických souvislostí.

Ve své práci jsem také čerpala z materiálů Národní knihovny České republiky. Zde již probíhá rozsáhlý projekt digitalizace dokumentů. On-line přístup k těmto dokumentům je obrovským přínosem pro každého, kdo se chce seznámit s materiály, tvořící národní kulturní dědictví.

Psaní bakalářské práce mě nesmírně obohatilo. Naučila jsem se pracovat s historickými materiály a zjistila jsem, jak z těchto pramenů získávat historická fakta. Dříve jsem

¹⁶⁹ <<http://www.sokol-liben.cz/historie-a-soucasnost/>>

o Sokole měla nějaké všeobecné povědomí, což se samozřejmě v průběhu psaní této práce zcela změnilo. Překvapilo mě, o jak velikou (rozsahem i významem) organizaci šlo a jaký význam měla pro dějiny českého národa.

Při práci jsem použila přímou metodu získávání historických faktů bezprostředním zkoumáním historických pramenů. Tato metoda mi pro popis historických skutečností přijde naprosto ideální, zvláště když k tématu historie a současnosti Sokola Libeň existuje velké množství materiálů. Dokonce tolik, že v práci jich byla použita pouze část.

Vhodná mi přišla i použitá progresivní metoda, protože pro popis sledování a zachycování minulých událostí tak, jak po sobě následovaly, se hodí - opět s přihlédnutím k množství dostupných historických materiálů.

Před začátkem práce jsem o rozsahu problematiky a množství dostupných materiálů neměla přesnou představu. Kdybych si měla vybrat téma práce dnes, snažila bych se zaměřit na nějakou konkrétní ohraničenou historickou etapu. Umožnilo by mi to zkoumat materiály více do hloubky, získat více zajímavých údajů a dát zkoumané etapě více prostoru.

Přínos práce spatřuji hlavně ve vytvoření souhrnné publikace mapující historii Sokola Libeň od vzniku až po současnost. Práce bude jistě zajímavá pro každého, kdo se chce blíže přehledně seznámit se Sokolem Libeň a může být výchozím materiálem pro další badatele, kteří by se chtěli zaměřit na nějakou konkrétní epochu v historii této organizace.

6. Závěry

K založení T. J. Sokol Libeň došlo 26. 10. 1884. Hlavní podíl na tom měli místní učitelé Jaroslav Pechan, Ladislav Verner, František Gilman a Václav Kalaš. Jednota vyvíjela velmi aktivní činnost a stala se centrem sportovního, kulturního a společenského života Libně. Cvičilo se v místním hostinci a ve škole. Pořádaly se závody, výlety, zájezdy, veřejná vystoupení a mnoho dalších akcí. Jednota patřila do župy Středočeské, ale od roku 1898 byla součástí župy Barákovy. Významnou roli na rozrůstání členské základny a na řízení činnosti jednoty měly ženy. Proto byl v roce 1898 založen ženský odbor.

Stabilní základ pro svůj další rozvoj získala jednota postavením vlastní sokolovny v roce 1910. Z důvodu vzrůstajícího počtu členů byl v roce 1922 přistavěn k sokolovně další sál a v roce 1923 bylo vybudováno letní cvičiště.

Bohatou kulturní činnost představovala například loutková scéna jednoty, která byla v té době největší v Praze a dosáhla i světového ohlasu.

Období rozkvětu a prosperity ukončila 2. světová válka. Sotva se podařilo odstranit válečné škody, přišel rok 1948 a následovalo 40 let nucené nečinnosti. Teprve události z roku 1989 umožnily činnost jednoty znovu obnovit. Při reorganizaci ČOS se libeňská jednota stala od 1. 1. 2003 součástí župy Jana Podlipného. T. J. Sokol Libeň je dnes aktivní organizací s množstvím členů a vlastní sokolovnou. Rozsáhlou tělovýchovnou činnost doplňuje množství společensko-kulturních akcí.

Nejvýznamnější sokolskou událostí jsou všesokolské slety. Od II. všesokolského sletu se jich členové libeňské jednoty pravidelně zúčastňují nejen jako cvičenci, ale také se podílejí na přípravách a organizačním zajištění.

T. J. Sokol Libeň je organizace s dlouholetou historií a živou přítomností. Za své úspěchy vděčí organizačním schopnostem svých funkcionářů a neuvěřitelné obětavosti všech členů. Je obdivuhodné, jak sokolové znovu a znovu věnovali čas a finanční prostředky pro blaho ostatních a s jakým zápalem se věnovali a věnují propagaci sokolských myšlenek. Sokolové sehráli v historii českého národa významnou a nezastupitelnou roli. Pozornost si zaslouží nejen jejich přínos pro historii českého národa, ale i pohnutý osud řady členů Sokola za 2. světové války a po roce 1948, kteří byli perzekuováni za svůj názor.

7. Seznam použitých informačních zdrojů

Archiv ČOS Tyršův dům:

Archiv ČOS časopis Sokol č. 9, vydán v roce 1884

Archiv Sokola Libeň (ASL):

ZPRÁVY TĚLOCVIČNÉ JEDNOTY SOKOL PRAHA-LIBEŇ: 1921, 2/1927, 2/1928, 9/1928, 10/1928, 11/1928, 1/1930, 1/1931, 8/1931, 1/1932, 2/1932, 4/1947, 1/1948, 2/1948, 1991 Zvláštní číslo, 3/1992, 4/1992, 1/1993, 3/1993, 4/1993, 1/1994, 2/1994, 3/1994, 3/1995, 4/1995, 2/1996, 3/1996, 4/1996, 1/1997, 3/1997, 3/1998, 1/1999, 2/1999, 3/2000, 4/2000, 2/2001, 1/2002, 3/2002, 4/2002, 1/2003, 1/2005, 2/2005, 2/2006, 1/2007, 2/2007, 1/2008, 2/2009, 2/2010, 2/2012, 1/2013, 2/2013, 2/2014, 2/2015.

Zprávy žactva č. 3, 2015/2016

Výroční zprávy Sokola-Libeň: První výroční zpráva, Třetí výroční zpráva, Jedenáctá výroční zpráva za rok 1895, Výroční zpráva 1912, Výroční zpráva 1921, Výroční zpráva 1923, Výroční zpráva 1924, Výroční zpráva 1925, Výroční zpráva 1945, Výroční zpráva 1947.

Nedatovaný leták Sokola Praha Libeň, který vyšel asi na přelomu 10/11-1945

Zprávy funkcionářů r. 1904

Jednatelská zpráva r. 1907

"Záznam o opětovném zrodu Sokola"

Sešit „Obnova Sokola a ohlasy v tisku“ s vlepenými strojopisnými vzpomínkami a novinovými výstřižky

Památník dvacetipětiletého trvání tělocvičné jednoty Sokol v Praze-Libni: 1884-1909.
V Praze-Libni: nákladem Sokola, 1910.

Památník stého výročí: 1884 TJ Sokol Libeň-1984 TJ Meteor Praha. Praha: TJ Meteor, 1984.

TJ Meteor Praha ročenka 1969. Praha: TJ Meteor Praha, 1970.

T. J. Sokol Praha-Libeň 1884-1934. Praha-Smíchov: Československý Kompas, 1934. 59 s.

120 let tělocvičné jednoty Sokol Praha-Libeň 1884-2004. Praha: Sokol Praha Libeň, 2004. 128 s.

Literatura:

1. ČERVINKA, F. *Český nacionalismus v XIX. století.* Praha: Svobodné slovo, 1965. 229 s.
2. DVOŘÁKOVÁ, Z. *T. G. Masaryk, Sokol a dnešek.* Praha: Josef Hříbal, 1991. 90 s. ISBN 80-900132-3-6.
3. JANKOVSKÝ, J., CHÁB S. *Meteor Praha: ALMANACH.* Praha: TJ Meteor Praha, 1966. 83 s.
4. KOZÁKOVÁ, Z. *Praha pohyb Sokol.* Praha: Česká obec sokolská, 1998. 105 s.
5. LOYDA, L., LOYDOVÁ K. *Sokolská župa Barákova 1898-1998.* Praha: Sokolská župa Barákova se sídlem v Praze. 148 s.
6. TOMEŠ, J. *Libeňskou minulostí.* Libeň Praha: Obvodní kulturní dům v Praze 8, dokumentační středisko ve spolupráci s aktivem Státní památkové péče ONV v Praze 8, 1989. 191 s. ISBN 80-85054-00-0.
7. WAIC, M. *Tělovýchova a sport ve službách české národní emancipace.* Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2013. 212 s. ISBN 978-80-246-2259-0.
8. WALDAUF, J. *Sokol malé dějiny velké myšlenky.* 1. vydání. Luhačovice: Atelier IM, 2007. 380 s. ISBN 978-80-85948-67-7.
9. ŽIŽKA, J., *Dějiny a současnost Sokola.* Praha: nakladatelství ČOS, 2005. 58 s. ISBN 80-86402-14-2.

Národní knihovna České republiky

Periodikum Národní listy: deník, vycházel v letech 1861-1941, [Internet] Dostupné z <<http://kramerius.nkp.cz/>> ISSN: 1214-1240. [Citováno dne 12. 3. 2016].

Národní listy 12. 9. 1922, ročník 62, číslo 250.

Národní listy 24. 5. 1925, ročník 65, číslo 142.

Národní listy 3. 7. 1932, ročník 72, číslo 183.

Národní listy 17. 9. 1932, ročník 72, číslo 257.

Národní listy 26. 6. 1938, ročník 78, číslo 174.

Elektronické zdroje

Účast sokolských sportovců na mezinárodních soutěžích a na Olympijských hrách. [Internet]. [cit. 12. 3. 2016].

Dostupné na: <<http://www.sokol.eu/obsah/25/odbor-sportu-cos>>

Druhá cena Jindry Štefkové a Josefa Řezníčka za skladbu s názvem „Pruhovaná“. [Internet]. [cit. 12. 3. 2016].

Dostupné na: <<http://sokol-liben.cz/historie/historie13.htm>>

Výsledky pražských závodů ve všestrannosti 2015. [Internet]. [cit. 12. 3. 2016].

Dostupné na: <<http://www.sokol-liben.cz/dokument/7088-12-vysledky-prazskych-zavodu-ve-vsestrannosti-2015/>>

Vánoční loutkové představení pro předškolní děti a žactvo. [Internet]. [cit. 12. 3. 2016].

Dostupné na: <<http://www.sokol-liben.cz/akce/2421-loutkari/>>

Historie a současnost Sokola. [Internet]. [cit. 12. 3. 2016].

Dostupné na: <<http://www.sokol-liben.cz/historie-a-soucasnost/>>

8. Seznam příloh

Příloha č. 1 - Seznam zkratk	64
Příloha č. 2 - Dobové fotografie	66
Příloha č. 3 - Nejvýznamnější osobnosti Sokola Libeň	77
Příloha č. 4 - Sokolské oběti nacistické okupace v Libni	80
Příloha č. 5 - Starostové Sokola Libeň od roku 1884 do roku 2016	82
Příloha č. 6 - Náčelníci Sokola Libeň od roku 1884 do roku 2016	83
Příloha č. 7 - Náčelnice Sokola Libeň od roku 1884 do roku 2016	84

Příloha č. 1 - Seznam zkratk

c. k. - císařský a královský

ČOS - Česká obec sokolská

K - krejcar (měna)

ASL – Archiv Sokola Libeň

ROH – Revoluční odborové hnutí

ČSTV – Československý svaz tělesné výchovy

ZTV – Základní tělesná výchova

ZRTV – Základní a rekreační tělesná výchova

9. Seznam fotografií

Fotografie č. 1, Jan Pechan, zakladatel Sokola Libeň.....	66
Fotografie č. 2, František Filip, starosta 1900 - 1920	66
Fotografie č. 3, Růžena Vocetková, první náčelnice v r. 1899	66
Fotografie č. 4, Johana Němečková Decastellová, druhá náčelnice v r. 1900.....	67
Fotografie č. 5, Družstvo sokolských cvičitelů 1891 – 1896	67
Fotografie č. 6, Cvičitelův sbor mužů 1894 – 1895	68
Fotografie č. 7, Ženský odbor založený v r. 1898	68
Fotografie č. 8, Muži na IX. všesokolském sletu v r. 1932.....	69
Fotografie č. 9, Ženy na IX. všesokolském sletu v r. 1932.....	69
Fotografie č. 10, Věrná garda 1932	70
Fotografie č. 11, Hostinec u Deutschů, kde byl r. 1884 založen Sokol Libeň	70
Fotografie č. 12, Sokolovna po dokončení v r. 1910.....	71
Fotografie č. 13, Velký sál libeňské sokolovny jako lazaret během 1. světové války	71
Fotografie č. 14, Akademie v sokolovně	72
Fotografie č. 15, Budování letního cvičiště libeňskými sokoly	72
Fotografie č. 16, Otevření letního cvičiště v r. 1924	73
Fotografie č. 17, XV. všesokolský slet 1. 7. 2012.....	73
Fotografie č. 18, XV. všesokolský slet 1. 7. 2012.....	74
Fotografie č. 19, Dětský den 2. 6. 2005	74
Fotografie č. 20, Běh strmý 15. ročník – vítězové, 23. 9. 2015	75
Fotografie č. 21, Letní tábor JILMu 9. 7. 2014	75
Fotografie č. 22, Atletika rodiče s dětmi – Juliska, 6. 6. 2010.....	76
Fotografie č. 23, Závody všestrannosti, atletika žáci, 16. 4. 2011.....	76

Příloha č. 2 - Dobové fotografie

Fotografie č. 1, Jan Pechan,
zakladatel Sokola Libeň



Fotografie č. 2, František Filip,
starosta 1900 - 1920



Fotografie č. 3, Růžena Vocetková,
první náčelnice v r. 1899



Fotografie č. 4, Johana Němečková
Decastellová, druhá náčelnice v r. 1900



Fotografie č. 5, Družstvo sokolských cvičitelů 1891 – 1896



Fotografie č. 6, Cvičitel'ský sbor mužů 1894 – 1895



Fotografie č. 7, Ženský odbor založený v r. 1898



Fotografie č. 8, Muži na IX. všesokolském sletu v r. 1932



Fotografie č. 9, Ženy na IX. všesokolském sletu v r. 1932



Fotografie č. 10, Věrná garda 1932



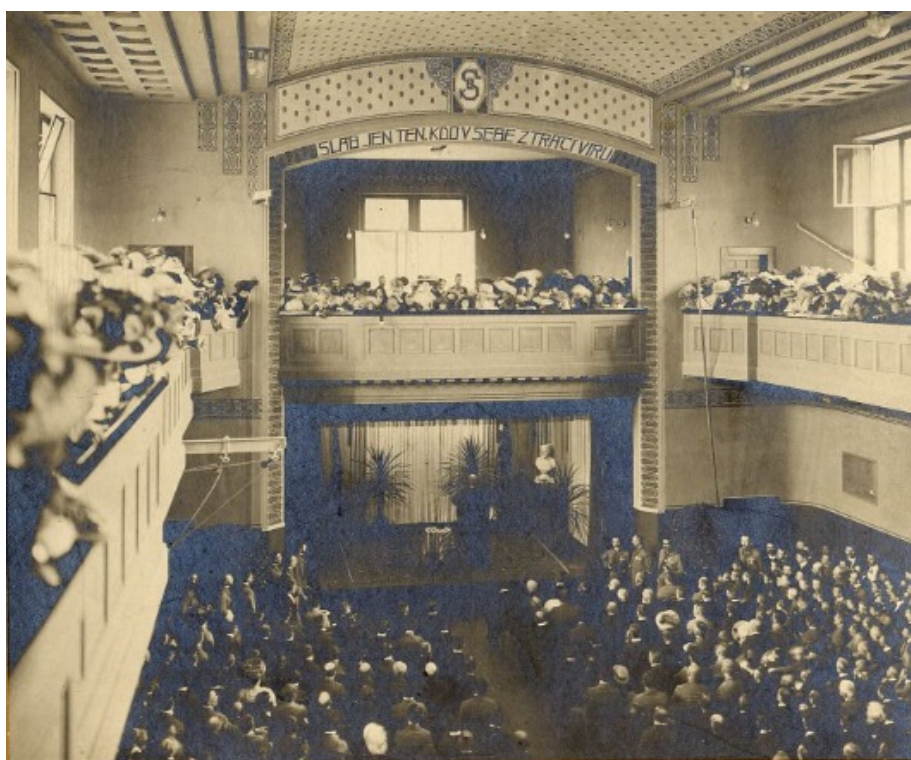
Fotografie č. 11, Hostinec u Deutschů, kde byl r. 1884 založen Sokol Libeň



Fotografie č. 12, Sokolovna po dokončení v r. 1910



Fotografie č. 13, Velký sál libeňské sokolovny jako lazaret během 1. světové války



Fotografie č. 14, Akademie v sokolovně



Fotografie č. 15, Budování letního cvičiště libeňskými sokoly



Fotografie č. 16, Otevření letního cvičiště v r. 1924



Fotografie č. 17, XV. všesokolský slet 1. 7. 2012



Fotografie č. 18, XV. všesokolský slet 1. 7. 2012



Fotografie č. 19, Dětský den 2. 6. 2005



Fotografie č. 20, Běh strmý 15. ročník – vítězové, 23. 9. 2015



Fotografie č. 21, Letní tábor JILMu 9. 7. 2014



Fotografie č. 22, Atletika rodiče s dětmi – Juliska, 6. 6. 2010



Fotografie č. 23, Závody všestrannosti,
atletika žáci, 16. 4. 2011

Příloha č. 3 - Nejvýznamnější osobnosti Sokola Libeň

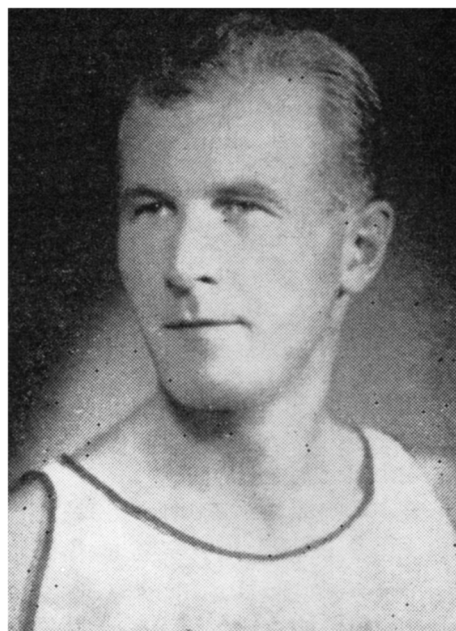
František Filip

Narodil se v roce 1865. Byl rakouský a český podnikatel. V Libni se angažoval v podnikatelských a veřejných spolcích, zasedal v místní obecní samosprávě. Působil jako starosta Sokola Libeň v letech 1900 - 1920 . Prosadil pro Sokol získání pozemku u dnešního Horova náměstí, kde jeho zásluhou byla v roce 1909 postavena sokolovna. Angažoval se v realizaci pomníku Jana Podlípného v Libni. Zemřel v červenci 1926 v Libni. Historická místnost Filipova síň v libeňské sokolovně nese jeho jméno.



Bohuslav Strnad

Bohuslav Strnad se narodil 1. března 1905 v Rozdělově u Kladna. Vystudoval místní reálku a po složení učitelské zkoušky začal vyučovat na venkovských školách. Ve školství nezůstal, odešel do justiční služby, kde pracoval jako úředník u exekučního soudu. V zaměstnání poznal svoji životní partnerku Marii Strnadovou, rozenou Pláničkovou. V roce 1934 se s Marií oženil a přestěhoval se za ní. Bohuslav Strnad po příchodu do Libně pracoval jako dobrý cvičitel žactva. Od roku 1937 zastával post náčelníka místní jednoty, vedl ji i ve dnech konání X. všesokolského sletu,



který demonstroval odhodlanost členů Sokola k obraně ohrožené vlasti. Libeňskou sokolskou jednotu vedl Bohuslav Strnad až do doby, kdy došlo k pozastavení činnosti Sokola v roce 1941. Zapojoval se do ilegální činnosti vytvářené členy Sokola a podílel se na

podpoře skupiny, která provedla atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Ukrýval padáky, zbraně parašutistů, obstarával zásobování a výměnu peněz. Později po atentátu byli manželé Strnadovi zatčeni a odvezeni do Petschkova paláce. Zde je podrobili tvrdým výslechům, poté je převezli do terezínské Malé pevnosti. 29. září 1942 bez jejich přítomnosti stanný soud vyřkl nad nimi poslední ortel - trest smrti. Poprava byla vykonána 24. října 1942 v koncentračním táboře Mauthausen. Po Bohuslavu Strnadovi se jmenuje velký Strnadův sál libeňské sokolovny. Dne 22. 10. 2014 byla na jejich domě odhalena pamětní deska.

Ing. Antonín Srnec

Narodil se 21. 5. 1902, vystudoval techniku. Od poloviny 20. let 20. století se stal členem Loutkového divadla Sokola v Praze-Libni, kterému se plně věnoval. Své technické znalosti uplatnil především v oblasti technického vybavení a zdokonalení loutkového jeviště. Ve spolupráci s J. Malíkem se snažil o maximální využití světla v inscenaci. Zkoušel možnosti, jak světlem podpořit herecký výkon, jak dodat dekoraci dramatický výraz a zdůraznit i její dynamické a rytmické působení. V tomto směru se stal předním odborníkem, jehož zkušeností využívali i další ochotníci loutkáři. Účastnil se mnoha regionálních loutkářských kurzů i soustředění, které Sokol pořádal.

Významných výsledků na scéně libeňského divadla dosáhl v inscenaci Sofoklova Krále Oidipa (1933) v režii J. Malíka, kde právě práce se světlem měla významný podíl na inscenačním výsledku, a v pásmech veršů a krátké prózy českých autorů. V roce 1939 spolu s dalšími členy původního libeňského souboru přešel do nově založeného PULSu (Pražské umělecké loutkové scény), která po zákazu činnosti Sokola působila nejdříve v Divadélku pro 99, poté v klubu Mánes. Těsně před koncem války se podílel na vybudování maňáskové scény v Lesním divadle v Krči. Zemřel 7. 5. 1945 na barikádě Pražského povstání. Je po něm pojmenován malý Srncův sál v libeňské sokolovně.

Milada Věra Decastellová

Narodila se v roce 1919, žila po celou dobu, kromě válečných let, v Libni. Její maminka Johana Němečková - Decastellová stála u zrodu Sokola v Libni. Byla jednatelkou nově vzniklého výboru odboru žen. Od září roku 1925 začala Věra chodit do Sokola. Poprvé cvičila na sletu v roce 1932. Později se zapojila do cvičitelské činnosti a složila si cvičitelské zkoušky. Angažovala se během 2. světové války. Byla čestná, obětavá a vytrvalá. Věřin bratr, kapitán Josef Decastello, po začátku okupace odletěl do Francie, kde se při vojenské akci ve svém letadle zabil. Rodina byla proto nacisty od začátku války sledována. Po atentátu na Reinharda Heydricha byla se svou sestrou a otcem internována v táboře ve Svatobořicích. Po návratu domů na konci války se opět naplno zapojila do činnosti libeňského Sokola. Po vyklizení sokolovny, kde byl sklad vojenského materiálu, začalo naplno pravidelné cvičení a nácvik na všesokolský slet. Cvičila ve třech ženských a dvou dorosteneckých skladbách. V těchto třech poválečných letech vedla letní tábory libeňských dorostenek. Po roce 1948 musela jednotu nuceně opustit a 20 let do sokolovny nevkročila. Teprve po roce 1968 se s dalšími zapálenými libeňskými sokoly snažila oživit sokolskou myšlenku. Po revoluci v roce 1989 pomáhala rychle obnovit v libeňské jednotě sokolskou činnost. V roce 1990-2012 působila jako náčelnice, obnovila ženský cvičitelský sbor a aktivně se zapojila do příprav XII. všesokolského sletu.



Byla činná na celostátní úrovni i v Ústředním cvičitelském sboru žen a seniorek. Obětavě se starala o archiv jednoty a při významných příležitostech pořádala výstavy, na nichž ukazovala mnohdy velmi cenné historické dokumenty. Naposledy cvičila na XIV. všesokolském sletu v roce 2006 ve skladbě „Ta naše písnička česká“ v 87 letech. Posledního sletu v roce 2012 se zúčastnila už pouze jako divák všech vystoupení. Za své zásluhy byla oceněna zlatou medailí ČOS a byla navržena na státní vyznamenání. Zemřela 10. ledna 2014 ve věku 95 let.

Příloha č. 4 - Sokolské oběti nacistické okupace v Libni

16. prosince 1945 byla odhalena mramorová deska se jmény obětí nacistické okupace, která je zasazena ve schodišti sokolovny.

Vojta Vacín (nar. 16. 7. 1887), náčelník župy Barákovy, dlouholetý náčelník libeňské jednoty, od svého mládí nadšený cvičenec. Umučen v koncentračním táboře v Osvětimi 17. 5. 1942 (55 let).

Sláva Strnad (nar. 1. 3. 1905), náčelník Sokola v Libni. Zatčen 2. 7. 1942 pro účast na atentátu na Heydricha, po nejtěžším nacistickém mučení popraven 24. 10. 1942 se svou manželkou Marií. Bratru Strnadovi bylo 37 let.

Josef Decastello (nar. 24. 6. 1910), plukovník čs. armády, letec. Vzorný cvičenec. Byl vyznamenán Československým válečným křížem a Francouzským Croix de Guerre. Sestřelen nad Francií 3. 6. 1940 (30 let).

Otomar Kefurt (nar. 10. 11. 1886), řídicí učitel, tvrdý a nezlomný vlastenec. Za ukrývání ilegálního pracovníka byl 3. 12. 1943 na Pankráci seřát se svou ženou Annou Kefurtovou. Bratru Kefurtovi bylo 57 let.

Čeněk Kníže (nar. 11. 2. 1895), padl 7. 5. 1945 na mostě Barikádníků. Bylo mu 50 let.

Tomáš Míchal (nar. 23. 12. 1906), obětavý člen libeňské loutkové scény. Zatčen 15. 8. 1941, uvězněn v Terezíně, zemřel v koncentračním táboře v Mauthausenu v roce 1942 ve věku 36 let.

Ing. Antonín Srnec (nar. 22. 5. 1902), jeden z nejlepších cvičenců a cvičitelů jednoty, technický spolupracovník libeňské loutkové scény, důstojník čs. armády. Účastnil se jako jeden z prvních bojů na barikádách, byl velitelem v oblasti Slovanka, kde padl 7. 5. 1945 ve věku 43 let.

Miloslav Vitouš (nar. 10. 1. 1902), dlouholetý člen libeňské jednoty. Zatčen 4. 6. 1942, odvezen na Pankrác a 6. 6. 1942 popraven na střelnici v Kobylisích ve věku 40 let.

Václav Vopička (nar. 31. 10. 1875}, člen libeňské a prachovické jednoty. Se svou ženou zatčen 25. 1. 1945 v Prachovicích, obviněn z přechovávání parašutistů. Zemřel v předvečer našeho osvobození, 8. 5. 1945 v Terezíně. Bylo mu 70 let.

Irena Brillová, dorostenka naší jednoty, byla odvečena do Terezína, kde v roce 1942 zemřela s celou svojí židovskou rodinou.

Příloha č. 5 - Starostové Sokola Libeň od roku 1884 do roku 2016

1884-1894	Voctář Josef
1895-1899	JUC. Klazar Václav
1900-1920	Filip František
1921-1929	JUDr. Zavadil Norbert
1930-1932	Besser Karel
1933-1934	Švejda František
1935-1938	Král Rudolf
Okupace	-----
1945-1948	JUDr. Štross Jiří
1989-1999	Mrklas Ladislav
2000-2003	Žáček Josef
2004-2013	Sixta Jiří
2013- 2016	Müller Aleš

Příloha č. 6 - Náčelníci Sokola Libeň od roku 1884 do roku 2016

1884-1890	JUC. Klazar Václav
1891-1896	Svoboda Josef
1897-1898	Vargoška Miskal
1899-1900	Ferkl Emanuel
1901-1902	Hruška Rudolf
1903	Franěk Jan
1904	Steine Jan
1905	Decastello Josef
1906-1909	Kynčl František
1910-1920	JUC. Vávra Václav
1922-1927	Vacín Vojta
1928	Roubal Emanuel
1929-1935	Vacín Vojta
1936-1937	Čupr Oldřich
1938-1941	Strnad Bohumil
Okupace	-----
1945-1948	Jirák Jaroslav
1989-1994	RNDr. Lauschmann Zdeněk
1995-2016	Ing. Novák Jiří

Příloha č. 7 - Náčelnice Sokola Libeň od roku 1884 do roku 2016

1899	Vocetková Antonie
1900-1902	Němečková Hana
1903	Válková Alena
1904-1911	Johana Němečková – Decastellová
1912-1914	Jirkovská Milada
1918-1920	Jirkovská – Vacínová Milada
1920-1927	Prokešová Beda
1928-1933	Vágnerová Aida
1934-1935	Šeráková – Srnková Božena
1936-1941	Danihelková Marie
1945-1946	Votýpková Božena
1947-1948	Prokešová Beda
1989-2013	Decastellová Milada Věra
2013-2016	Blahunková Dana